

گلستانِ گل

Ketabton.com

بهارِ گلستانِ گلستان

اظہار اللہ اظہار

Izhar is a poet of accurate vision. His observation is sharp and keen. His response to his surrounding is quick, and poetry is marked with liberty, variety and romance. The precision of words goes with the rationality of his genuine fiery thoughts. The ideas are new and fresh. Like Dr. Jonson, he believes that there is no royal road to success in literature. That is why his style is elegant, effective and graceful. There is clarity, order and restraint in his poetry. His poetry fills you with admiration and you feel your taste for poetry, is getting mature. Izhar's poetry is an untraditional form of poetry, in the sense that it contains freshness, maturity and a unique quality of sound and sense.

By:-

*Pher Alam Shinwari
Daily Frontier Post,
Peshawar Pakistan.
Sunday, July 2, 2000*

Izhar Ullah Izhar

Lecturer in Urdu
Islamia College Peshawar University
Phone: 240305

کاہنہ دکل پیہ لاس کبی خونده کوی

اظهار الله اظہار

سنہ یکہ اف رائٹرز (رجسٹرڈ) پبلیشر (پاکستان)

د اشاعت حق محفوظ دے

انتساب

د هاڅي دروند پلار په نامه چې وائي
"د محبت زخمي نه لا بنگاره شي
پوهه چې خومره حجابونه راوړي"

د خوږې مور بي بي په نوم چې وائي
زما دې هېڅ نه دي پکار بچيه
رب دې ودان کړه زما هرڅه ته ي

د خپل معصوم بچي حسان په نامه
چې زر تر زره د قرآن حافظ شي
او رب ترې جوړ کړي د اسلام مجاهد

له دا زما د والد صېب پروفېسر انعام الله جان قېن صاحب شعر د
چې د هغوي په شعري مجموعه "ژوندون کله بېلتون" کې چاپ دے.
اظهار

کتاب : کابني دگل په لاس کېږي خوند: ۱۰ کوي
شاعر: اظهار الله اظهار
پاښتل: محمد فرېم انصاري
ترتيب: محمد اياز غزل، شکیل احمد ناياب
اهتمام: پروفېسر شوکت الله حق، محمد داؤد کمال
پروفېسر ټک: نوشاد حکيم، پروفېسر سيد ايوب شاه
روبه اشاعت: ۱۵ اگست ۲۰۰۰
پريس: انصاري پرنټنگ پريس محله جتکي پېښور
کتابت: ارشاد خان پښتو اکېډمي پېښور
قيمت: ۱۰۰ روپۍ

اظهار الله اظهار لکچرار اردو څانگه اسلاميه کالج

پېښور يونيورسټي

فون: ۲۴۰۳۰۵

هایکو تہروتنی او نیوکی

دِ هایکو ساخت او هیئت خُہ دے. کومو معروضی حالاتو او نفسیاتی عواملو زبَن وِلی دے. خُہ تاریخ، ثقافتی او سماجی پس منظر لری او پنتو ادب تہ کله، خُگله او له کومه راغلی دے. ددِی وضاحتونو بچنی ضرورت ننه دے پاتی شوے. خُگله چي اوس د دنیا د نورو ژبو او ادبیاتو نه قطع نظر د پنتو ژبی او ادب د سر نقادانو او ادیبانو هم په دِی حوالی سره دومره ضروری مواد او اہم معلومات خُی تہ راوړلي دي چي دوباره ذکر به یی بوستونکي د تکرار د یی خوندي او د نظر د ستومانۍ سره مخ کړي. گڼي نو دِی سلسله کښي زما مضمون چي زما د هایکو پرمی مجموعه "راته غورږونو کښي بگلري شپنگوي" کښي چاپ شوے دے. باید چي اوسستلے شي. او بیا په تہه تہه د بناغلي محمد اياز غزل صېب تفسیلي مقاله چي د هغوي د هایکو په مجموعه "د بناستونو د صحرا وړیچي" کښي موجوده ده

په دِی حقله کښي کشالي هوارولي شي. خُگله نو دلته زما مقصد د هایکو په ټیکنیک خُہ تحقیقی مضمون یا مقاله لیکل نه دي بلکي د هغی اختلافاتو سراسر هم نه بلکي سرسري شان جابج اختل دي. چي د ټپي په مرسته او د هایکو په غندنه کښي غي تہ راغلي دي. ممکنه ده چي په دِی لړ کښي زه د هایکو خُہ فني او ټیکنیکي اړخونه هم په گوته کړم. وِلی حیثیت به یی د بحث د غوښتنی او موضوع د تقاضونه زیات هېچ هم نه وي او زما دِی خبری سره به بچني نه متعارض کښي چي گڼي زما دا لیک په هایکو باندی منضبط او مبسوط تحقیقی لیک نه دے.

تر اوسه پوري چي د هایکو په مخالفت کښي کوم لیکونه زما له نظره راتپي شوي دي هغوکښي سنجیده او غېر سنجیده هر دوه قلمه ذهني رویو برخه اختلې ده. دِی لړ کښي چي غېر اصولي او د هایکو د صنف سره په حسد، عصبيت او بی علمي باندی میني یی خایه مخالفتونه په نظر راغلي. هغه زه د خپل بحث نه خُگله او باسم چي داسي ذهني رویي د ژوند او ادب د غوښتنو نه صرف خنډه ده بلکي د نا اهلې د ټپولو په هڅه کښي د ټپي په اوږدو د ټوپک اړغودلو ناداني ده او د ټپي سره د دښمنۍ کولو لاري هوارول دي. البته د ټپي او هایکو د تقابل په نتیجه کښي چي کوم اصولي اختلافات یا بنیادي اندېښني خُی تہ راغلي دي. باید

رد عمل بیکاره کړو - د مثال یو څو نمونې دا دي:

"چاڼ نیک اس بات کا تعلق به که ژب شاعر کو مارتا به
اور اسکو گمانی کے اندیروں میں دھکیلتا ہے جبکہ ہائیکو
ایسا نہیں کرتا تو اس کا مختصر جواب یہ ہوگا کہ یہ تو بے کی
وسیع القلبی ہے جو فرد کی بجائے قوم کو زندگی بخشتی ہے۔"

دوہمہ حوالہ:

"مون خلق خوبہ نوم سړه یو او د تپې د خالق
نوم چاته نه وي معلوم نو د چا کار شه دے چې په
تپه خپل وخت خرابوي. خنې خلق خو تردې پورې
وايي چې تپه شاعر ورکوي او هائیکو یې را ژوند
کوي، مطلب دا چې د ژبې او ادب غم چا سره نشته
صرف او صرف د خپل ځان غم په غم کړي دي۔"

د حېرانسټا خبره دا ده چې گران تنقید کوونکو ښاغلیو
اخر څنگه دا فرض کړه چې گنې اظهار الله اظهار په فای ژوند
کې د تپې د اهمیت نه انکار کوي د خبرې مطلب صرف اوسر
دو مره و چې هائیکو په تخلیقي سطح د فرد د انفرادیت نهي نه
کوي او خود نمایی چې د تخلیق کار فطرت دے ورته هائیکو
کې د تسکین موندلو زیاتی موقې په لاس وړي گنې نو
دغه معترضین دي پخپل گروان کې سر دته کړي او اوږدې
وايي که چرې د پنتو ژبې یو شاعر ادیب پخپله نامه نظم
نثر، غزل، هائیکو، افسانه، ناول، خاکه، تکل وغیره لیکي نو

چې جائزه یې واخستل شي. خوله هر څه نه وړاندې زه
ښاغلیو ناقدینو ته فقط دومره گذارش کول غواړم چې د
کومو اعتراضونو مفصل او مدلل جوابونه ما په خپل
مضمون "هائیکو د پنتو ادب کېس وېر" کې ورکړي دي هغه
دې لازمي اولوي او د تصفیه شوو اختلافاتو دې په بیا بیا
بې حایه گردان نه کوي گنې نو او دې ښایي چې زه په خپلو
انتقادي معروضاتو کې په کوم کوم مقام تیندک شوه یا
په کومو کومو ځایونو کې تېر وکړم - زه نقد ښاغلی
ازاد اشغری صېب په دې باب کې لیکي۔

"راڼه غوږ ونو کښې بنگرې شپږ گوي، نوم هم
ښایسته او د تاپېل کېت اپ هم ښایسته د
اکثر و ملګرو نه چې ما کوي تبصرې پرې ولوستې
یا واوړېدې د هغې په باب به زه څه ووايم، خو
دا به ووايم چې که د اظهار د کتاب سر مقاله په
غور ولوسته شي نو په دې کې ددغو ښاغلیو
معترضینو د قانع کولو دپاره مواد شته۔"

ما په خپل ذکر کړي شوي مضمون کې د حقیقت څرګند
کړی وو چې:

"د تپې شاعر ورک وي او د هائیکو شاعر ژوند
او معلوم وي۔"

لهذا گڼو ناقدینو ددې خبرې په ترڅ کې سنجید او طنزیه

هغه به گڼي د پښتو د ادب پنگه او د پښتنو د اجتماعي ژوند
سرمایه نه شي تسليمولې بلکې پښتانه به يې په دې سبب
رد کوي چې دا اصناف له بهره راغلي دي خلک نو دا دې
خلو خپلو علاقه او وطنونو ته واپس کړي شي که هر
څومره پکښې هم د پښتنو د تاريخ، ثقافت، تهذيب، رسمونو
او مذهبي، سمايي او نفسياتي رويو انگازې ولې نه راپورته
کېږي. خداي دې نه کړي که چېرې داسې اوشي نو د پښتو
ادب په لمن کې به اخر څه پاتې شي. اخر کوم خوا خوږه
پښتون به دا اوغواړي چې د پښتو ژبي جولي دې د ادب د
دې رنگا رنگ اصنافو د سپردو نه سپوره پاتې شي. اوس هر
کله چې تخليقي انفراديت د ملي او اجتماعي شعور په سفر کېږي
بيخه اخلي او د قايي ترقي په هلوځلو کې هم خپل ځانته
حيثيت برقرار ساتي. نو بيا په دې کې د اعتراض څه کښائ د
ددې باوجود چې په معلوم کېدلو يا نه ورکېدلو او د خپل
ځان غم په مخه اختو کېږي د زمکې او اسمان فرق دے.
نوستونکي دې اوس په خپله انصاف او کړي چې د پښتو ژبي
او ادب د ترقي غوښتونکي ښاغلي معتريفين دي که
اظهار الله اظهار.

راقم المحروف ليکلي وو

"تهېي صرف علاقائي يا پښتو ادب متاثره کړي چې
هاينکو په اخلاقي تناظر کېږي د دنيا د هرې

ژبي، ادب او طبقي سترگې ځان ته را اړولي دي.
ددې خبرې په ترڅ کې ښاغلي اسير منگل ليکي:
"په نې صرف علاقائي يا پښتو ادب کو متاثر کړاې چېکه
هاينکو کې عالمي پذيرائي شوې ده. ميرے خيال میں ہے کہ
جو عالمي پذيرائي شوې ده ايشياء کے کسی اور صنف
کو نصيب نہیں ہوئی۔ یہی وجہ ہے کہ انگریز مستشرقین
نے زیادہ تحقیق ہے پرکړې ده اور اس صنف پر جامع
کتايب لکھ کر عالمي ادب سے اس صنف کو روشناس کړا
يې ده"

د ترجمې د فني لغزشونو نه قطع نظر د تعجب خبره
دا ده چې د کوم اعتراض جواب ښاغلي اسير منگل کوي. هغه
زما په مضمون کې يوځای هم موجود نه دے او نه ما
دا دعوي کړې ده چې تهې ته په عالي سطحه توجه نه ده
شوې. مقصد يې دا و چې هاينکو د دنيا په هره ژبه کېږي
رواج موندل دے او هره ژبه کې ليکلي کېږي او تهې
د بين المللي پېژندګلو باوجود صرف په پښتو، پنجابي
يا هندکو کې ليکلي شوي ده. او هغه هم د بنيادي ساختيايي
تبديلو سره. اوس که زما دې خبرې سره ښاغلي اسير منگل
اتفاق نه لري نو بيا دې ماته په انګرېزي، اطالوي، فرانسوي،
جرمني، روسي، چيني، فارسي، اردو او د دنيا نورو لويو
او وړو ژبو کې ليکلي شوي يوڅو تهې او ښايي ولې دې

برعکس هائیگو : دنیا پہ ہر شعبہ کی ایک شعور ہو
 او ایک کسبِ حیات کی مثال نہ بنے ۔ (عالم پہ خیال
 بنائے اس میں مکتی زمانہ ضرورت ہے دورہ تناظر کی ایک کتب
 ہے و ضرورت نہ ۔ سے محسوس کیے او ر خرابی خونہ ہند
 عبارتوں کی دوستی کی ایک شعور کی ایک شعور مقصد
 کہ برحق تعالیٰ و سید :

در حقيقت بخش گويي يا بخش کاري د معاشرې د اخلاقياتو د چوکاټ نه د وکتلو او د حد د ماتولو لوست جرم دے. چې د هوس ناکي، شهوت پرستي او عصمت فروشي، ښکاره بلنې پکښې د انسان نه د ښه سوچ او نگ لارې خطا کوي او په سړي سترگې توروي. بېشکه د داسې رحمان خلاف نه صرف قلمي جهاد پکار دے بلکې داسې حال کښې توره وېستل زيات مناسب دي البته که د دغې عناصرو په مرسته په يوه بي ضرره بېرته کښې د ژوند وړ بڼه جوړه شي. يا د معاشرې بربنډ او لغز اخوند پکښې په داسې هنر او غنډه شي چې پکښې د لذت پرستي نه برعکس د کراهت او نفرت تصور او تصوير راښکاره کښي نو دا به بخش لټون پور نه بلکې د اصلاحي ادب په زمره کښې راځي. ځکه چې د يو شي غلط او سم استعمال د ښه او بد فيصله کوي. اوس که يو نازي پرست "پهشتي زبور" ته

”تن اتي اينلا کو ميٽو نڙي هوم ڪنڊي ڏيڻ ۾ پڻدي ڪئي
هاڻڪو ڏهاڙي اعليٰ ترين ۾ نڙي ڏي ٻاڳي ڏانهن ڀڄي وڃي
سڄي اتي اينلا کو ميٽو نڙي هوم ڪنڊي ڏيڻ ۾ پڻدي
ڪئي هاڻڪو ته بيلو پرنڌو ويٺو مناسب ڏي“

ورپاندي بيگي

”بہ شائدہ کبھی راغلی وہ چہ پیتو شاعری کبھی تر
اوسہ و فلیدی شاعرانہ غلوہ بل چاشہ فحش گوئی نہ
وہ کری۔ واحد دانش وارد صنف کے چہ خنی بیکونکیو و
فحش گوئی و بار خاص کرے ہے“

زنگنه واديش نه غورام جي بناخل مشتاق مجروح دي ڇهه
اعلى و ارفع ادي اعلي باند دي دن غور اوکري . بهر کيف به
ادب کي غش گوئي واقعي جي دغدي ورا اقدام دے دغه

کوک شاستر وائي نو په دې کښې به قصور دچا وي (هغه)
دوه څيزونه په دې سلسله کښې دېر اهم دي يو موضوع
او بل موضوع ته اړوچ - اوس که يو ښه خيال ته غلط
اړوچ او شي نو ښه خيال به په دې سبب نه غندل کېږي
چې کښې ناروا اړوچ ورته اوکړې شو بلکه د غلطو اندازو
سرغونځول به عېن انصاف وي.

ښاغلي شتاق مجروح چې د راقم الحروف په کومو
هايکو باندې د بخش گوښې تهمت لگولې دې د نمونې په
ډول ترې يو دوه هايکو وړاندې کېږي.

واده کېږي پام کوه ناوخته نه کړي

چې استهال کېږي ئې اوبه نه راځي

نو د کوهي ټوټې چيني اوچې شي

زه نه پوهېږم چې آخر کوم داخلي انتشار ښاخلي دي
کچې بحث ته را اوبارولو چې نقل کړې شوې هايکو کېږي
غاشي ده - چې نه ئې لفظياتو کېږي د هوسناکۍ څه ترغيث
شته اونه ئې معنی د شهوانيت چغلي خوري البته څرگنده
پکښې د خاتم الانبياء عليه السلام د وينا دا مفهوم دې چې نېغ
دې بالغ شي نو واده ورله اوکړه - ځکه چې زما په خيال
ورستو ترې کښې پېچيدکه هم پېدا کېدې شي.
بله هايکو :-

کښې له سر راوپه ناداني کېږي
کړک چې د کوهي چرکې نه ماتېږي
ورله په پوزه کېږي بڼه ورکوي

چې پکښې د جرم اوسنا قانوني اړخ په تشيبي امتداز
کښې وړاندې شوې دې اودا حکمت پکښې بيان شوې
دې چې په بڼو پرې نه دي ستول پکار کښې نو مازغه ئې
خرابېدې شي - خو ښاغلي شتاق ته پکښې ښکاره غاشي
ښکاري اوس دې لوستونکي پخپله اوداي چې غاشي زما په
هايکو کېږي ده کنه د ښاغلي معترض په ذهن کېږي.

بحر تقدير که زما په هايکو کېږي د جاياتي حياتو د
ادراک او اظهار سره سره د غاشي عناصر په لاشعوري
توکه هم راغلي وي نو استغفرالله خدای ته يې دې توبه
وي. بلکه زه د دا رنگ هايکو د *Dissonance* کولو اعلان کوم.

البته د ښاغلي شتاق مجروح صېب دا دعوی بېخي بې
خايه ده - چې کښې په پښتو کېږي د فلسفي شاعرانو نه علاوه
بل چاغاشي نه ده خوره کړې مگر هايکو کېږي داسې
کېږي.

زه پوښتنه کوم چې ايا خوشحال خان خټک بابا فلسفي
شاعر و او که نه، که جواب ئې نفې کېږي وي نو بيا د هغوي
په شاعرۍ کېږي چې کومې ناروا شوخي او امېزشونه دي تر
کومه پورې ئې ښاخلي ويغښتو *Defend* کولې شي.

دو ٻه خبره دا ده جي بناغلي مشتاق جي ڏهڻي ڏيکاري
نه صرف قابل دے. بلڪي وکالت جي هم کوي زما ٻه خيال يا
خوگنهي هغوي فقط نفس گشي او برگزیده ٽپي اوربدلي او
لوسلي دي او يا گنهي ڏهڻي فحاشي ورته فحاشي نه ٻڪاري.
ڏنقل کفر، کفر نه باشد ٻه مصداق ڏهڻي باغلي ٻه خدمت
کني دا خو ٽپي وراڻدي کني دي صراحت سره جي
دا چرته اخوا دڻخوا ٽپي هم نه دي بلڪي ڏهڻي ٽپي
مشهوري او معروف ٽپي دي جي مڻندو مطبوعه ٽپو
کني شمير لکني.

يا قربانه :

ٻه ما دي خيٽه نغاره کڙه
ورڪه غمه شاه جي شملو له به درتله
جي خوله جي اخلي بم الله کڙه
پريان پري ناست دي اشي به شي مينه
اسمان له ستور و غاره ورڪه
ماله جي ننگه اشتاغب نه راكوينه
سورے سورے پگولوراشي

جي پرهارونه دي گندوم خوله درکومه
دا ڏهڻو نه چونگ دے. هيله نرم جي بناغلي مشتاق
سره به دي ٽپو ٻه صفائي کني گني تاويلات او توبيهات
وي گني نو دا به مڻي جي ٻه ڏهڻو ربه کني صرف فلسفي

شاعرانو بخش گويي نه ده کڙي بلڪه ڏهڻو ٽپي کلاسک او
کلاسيکي دواڙه قمه شاعرانو ته ددغه اعزاز ٻه سر
دے. او دا جي ٽپه هم ڏهڻي فحاشي ڏهڻي نه ٻه ڏهڻي ٽپي شوي.
اصل کني جاليات او فحاشي ڏهڻي تصوير دوه جدا جدا
اپخونه دي خو مڻي جي يوه ده يعني جنس. اوس که ڏجنس
صحت مند اڙخ واختر شي. نو ڏهڻي احساس به پيدا
کني او که نه رڻخور اڙخ جي موضوع جوڙه شي نو فحاشي
ٻه تري سازي بي. دغه وجه ده جي ڏهڻي باغلي غورڻگ
کني خاني وقت ٻه دواڙو کني ڏهڻي امتياز کڙه رابڪل گدانه
شي. ٻه داسي نازکو مرحلو کني ذهن ڏهڻي هر قمه الائنس
نه ٻه سائل پکار وي گني نو داسي حالتونه به رابڪل کڙي
لکه جي بناغلي معترض ورسره مخ شوي دے.

ڏاڻي اينه کوهائيو ليکونکي بناغلي مشتاق دا هم يکي
”زمونن ڏهڻو نو ليکونکي دهايوگوطرف ته
مخه کڙي ده او پکار هم ده ڏهڻي وجه چاڪتر
اسرار صاحب دا بيانوي جي ٻه ڏهڻي زمونن
متقد مينو دومره خه ويلي دي جي اوسنو ليکونکي
ته جي خه پڙهني نه دي نو هڪه دوي ٻه دي
نو وارد صنف کني ڏهڻي ليکونکي ششونه کوي خو
هغه ورسره دا هم وايي جي هائيو ليکونکي مانه
ٻول سائيو ٻڪاري زما يو بل ملگر وايي جي

سڀيه وٺي ڏاڍي اصنافو قات راغلي ڏس ڇڏي
اوس ڏڄاڀاڻي صنف نه کار اخست ڪيڻي. چاربهه
مڙه شوي ده، رباڻي نشته، قصيدي ختم ڏي
پڪار ده ڇي زمونڻ شاعران دغه خپل اصناف را
ژوند ڏي ڪري اوڪه خامخاڀه ڏي اصنافو ڪيڻي طبع
ازماڻي نه شي ڪول نوڏ پڻتو خالص خپل صنف
ٽپه ڇي ڏهاڻڪو نه مختصره هم ده په هغي ڪيڻي
ڏي طبع ازماڻي ڪوي.

زه خپله هم دا غواڙم ڇي ٽپه ڏي اولڪي شي خو
په ڏي ڪيڻي شوڪ خه ڪول شي ڇي اوس نوڪول ڏي ٽپه په
مقابله ڪيڻي ڏهاڻڪو تخليق له زياته ترجيح ورڪوي. لهندا
پڪار ڏي ڇي ڏي عمل په ورستو ڏي نفسياتي عواملو او ڏ
عصري غوڻيتو ته پام ور اوڪر ڪول شي او بيا ڏاڇي لوڪ
تريڪونه په مخالفتون نه مري بلڪي نوره وده او زور موي.
بحر ڪف ڏ بناغلي مضمون نگار ڏ حوال ڏي ڏي ليک نه قدم
په قدم ڏهاڻڪو صنف سره ڏ هغوي ڏ لاشعور هغه
پت عناد راڻر ڪنڊ ڇي ڏ ائي ايند ڪو ليڪو باعث او
محرڪ گرڇڏل ڏس. بيا هم بناغلي مجروح ڇي دعتهم ڏاڪٽر
اسرار په حواله ڪوي خبري ڪري ڏي زه پري اعتماد ڪوم
اوس هغوي پوهه شه او بناغلي ڏاڪٽر اسرار. البته دا
خبره ڇي نو وارد صنف هاڻڪو ته ڏ نو ڏيڪو ڪيو ڪلهه غه

شوي ده. ڇي متقدمينو ورته ڏ وٺلو دپاره هڻ نه ڏي
پرڀني اصول غلطه او غي تحقيقي ده او ڏي حقيقت منلو
نه سترگي پتول ڏي. ڇي گڻي ڏ هر دور ڏ ادب خپل تقاضا
اسلوب، ڏڪڻ، نفسيات، حوال ڏي او غوڻيتي وي.

نن ڇي په ادب ڪيڻي ڏ علامت، سٽيلزم، ترقي پسند
ڏاڏا ازم، تجرديت او ازاد خيال ڏ تلازي وغيره ڪوم فكري
او ليکنيڪي تريڪونه راپورته شوي ڏي. او شعري او
نثري ادب ڏي ڪوي ارتقاء او ارتفاع سره هڻ ڪري ڏس
متقدمينو ڏ هغي خوب هم نه و ليدل او ڏ هغوي ڏ
خيال په حاشيه ڪيڻي هم چرته دغه امكانات نه پرڀندل
زه دامن ڇي زمونڻه ڪلاسيڪي شاعرانو پڻتو ادب ته
مستقل او پاخه بنيادونه ورڃيڻي ڏي او راتلونڪي ڪول
ته لاري اساني ڪري ڏي خو دا دعويٰ ڇي گڻي ڏ شعر او ادب
ڏ ارتقاء سفر هغوي ڏ موضوع او فن په اعتبار داسي ڪمال
ته اورسو ڇي بل ڇاته ڏي پکڻي هڻ نه ڏي پرڀني زياته او
سينه زوري ده.

ڏاڪٽر صيب زمانه زيات په ڏي خبره پوه ڏس ڇي نن
او پروڻ ڪيڻي فرق وي نن ڇي دنيا ڏ ڪومو پڻين سره هڻ
ده او ڪوم نوي نوي علوم او فنون په ڪيڻي متعارف ڪيڻي
يا ڪوم سائنسي ايجادونه او تجربي پکڻي ڪيڻي هغه ڏ متقدمينو
زمانه ڪيڻي چرته ڏس او چوڻڪي ادب ماضي سره سره ڏ

عصري او زماني پېښو په نبض گوټي بډي. (هغه عصري پېښې به تخليقي زړه چاودون د مرحلو نه خامخاواتېروي او محض د متقدمينو په ادبي کارنامو به انحصار نه کوي. ګڼې نو په معاشره کېنې به د ادب افاديت ختم شي. اوس که چرې د واکمن صېب په خبره څوک ايمان راوړي نو پښتو ادب به يو ګام هم وړاندې لاړه نه شي او يو نه ختمېدو ڼکي محمود به ېې په اعصابو لکه د خېسې ناست وي. دا حقيقت هم د ېې داسې سوچونو پښتو ادب ته لوه زيان ورسوله دے.

د ښاغلي واکمن اسرار ددې نيم پخته اعتراض يو بل اړخ دا هم د ېې نوي ليکونکي هايکو ځکه يکې چې ګڼې د بره نه د نظم د نورو اصنافو دروازي بندې کړې شوي دي. دا خبره هم ېې تحقيره او د شاهدي خلاف ده ځکه چې نن سبا کوم ناستنده هايکو ليکونکي شاعران دي هغوي د غزل، ازاد او معرا نظم او ګڼ شمېره ادبي اصنافو په حواله نه صرف پېژندل کېږي بلکې ادبي دنيا کې منلې شوي او مستند دي مثلاً رياض تسنيم، محمد اياز غزل، شکیل احمد ناياب عامر ګمياڼ، جنرال عبدالصمد مومند، نجيب الله عامر زېږ حسرت او راقم الحرف پخپله هم چې شعري مجموعه "سترگو کېنې خوب د ګوډر پاتې نشو" ېې د چاچا کريم بخش د کال ۱۹۹۶ د ورمېښي انعام مستحقه ګرځېدلې ده.

پاتې شو د ګڼ ښاغلي واکمن اسرار دا اعتراض چې د هايکو ليکونکي ټول سايکو دي. نو دا د هايکو تخليق کوونکيو د ذهني او نفسي کمپيو نه سر سر د ېې علمي ثبوت دے او د هغې پټان لمرزې يوه کړې ده چې د هايکو څښتن وګڼي ېې وخت په وخت په څه نه څه شکل کېنې کوي. زه مان چې ښاغلي واکمن صېب د ايم. ې. ې. ايس ګڼې ترلاسه کړې ده او سيکاټري د ايم. ې. ې. ايس په نصاب کېنې يو څانګه ده خودا هم حقيقت کېنې چې ښاغلي واکمن اسرار صېب چرته هم پروفېشنل سايکالوژي نه پياوړې شوه. بلکې د ملازمت دوران کېنې او د ريتارمنټ اخستلو نه پس د يو ناکامه کوشش نه ورستو ېې چرته عام پريکړې هم نه دے کړې او نه د هايکو د رغورانو د هغوي نه د علاج کولو خا شهادت په لاس راځي نو بيا اخر څنګه د هغوي ددې خيالي تشخيص سره اتفاق ولرے شي چې هايکو ليکونکي ټول سايکو دي اوس که ښاغلي د ادب په دې تخليقي صنف کېنې ځان له د ځايه پسېدا کولو خوا هڅې لرونکيو ته په دغه سبب دا ناروا نسبت کوي نو بيا خود ادب د هر صنف سره تړلي د قلم خاوندان د دغه اعتراض په زد کېنې راځي ځکه چې علت او سبب ېې يو او مشترک دے. او که چرې ښاغلي د هايکو سره د سايکو د قافياي د سمون په وجه مزاح پسېدا کول غواړي نو چېرې په ادب ورته زه دا وېل غواړم چې اوس عموماً د مزاح

پیدا کونو دغه وسیله او پي آف فېشن کونکې کېږي او بالهرې
که د مزاج پیدا کولو دغه انداز خپل کړی شي نو ممکنه ده
چې څوک دا هم اووايي چې د غزل لیکونکي خپل وي د کتل لیکونکي
ول بل وي او د تپې خالق کېږي وي عالي هند القیاس ولي دا
به د مزاج پیدا کولو د پوره پړاوې حربه او وسیله وي
او هغه مزاج چې نېغ په نېغه د یو انسان یا د یوې طبیعي
جذبات او احساسات زخمي کوي. د ادب د اعلى او رفیع
منصب سره هېڅ سمون نه لري.

تر څو پورې چې د ابي ایسا کو هاینکو د مضمون نگار
بناغلي شتاق مجروح د یو بل ملګري ددې احتجاج تعلق
دے چې ګڼې چارې ته 'قصیده' ربايي او تپه څه مړه
شوي خو نه دي چې لیکونکي چاپاني صنف هاینکو لیکي.
دېرې ځایه په دې چې یو هاینکو لیکونکي هم دا نه
وي وېلي چې څوک دې په ګوته شوي دغې اصنافو کېږي
طبع آزمایي نه کوي ددې اعتراض نوعیت ټیټې داسې دے که
چې څوک اووايي چې لوبغاړي دي کرکټ، هاګي، جناسټک او
سکواش وغېره نه کوي. بلکې ددې په ځای دې کشتي
میرغې کېږي او ګولي وښه وغېره کول شروع کړي چې
چرته روایت یې ختم نه شي. بله لویه د افسوس خبره دا
ده چې د "هَذَا مَا كُنْزُ" غونډې د فزیم تحقیقي کتاب
لیکونکي بناغلي شتاق چې د کوم ملګري په حواله خبره کړې

د. نو د هغه هېڅ نوم، ادبي حیثیت او درک یې نه دے په
ګوته کړې چې د تحقیقي اصولو خلاف او ادبي دیانت نه
تېښته ده. زما په خیال دغه رنگ بناغلي شتاق مجروح د
یو فزیمي ګردار په خوله کېږي خپله ژبه ایښې ده او په
یوې تراشې شوي مجسمه کېږي چې د هاینکو خلاف خپل
ذاتي جذبات وړاندې کړي دي خو سره څه اووايي زمونږ
قايي مزاج داسې جوړ شوی دے چې مونږ مړي را ژوندي
کولو او ژوندي وژنو.

پروفیسر بناغلي داورخان داود په خپل یو مضمون کېږي
د هاینکو او تپې د هیئت د اختلاف په حقله لیکي:
"ځنې محققین د تپې د هاینکو سره نږدې تعلق
په ګوته کوي څوک وکتی شي نو بنیادي لحاظ
سره دې دواړو کېږي د هیئت په لحاظ دېر زیات
فرق دے. هاینکو د چاپاني ادب یو مشهور صنف
دے. لکه د تپې ددې د خصوصیت او مقبولیت
راز هم ددې په اختصار او جامعیت کېږي دے
خو هاینکو کېږي صرف درې مصرعې وي. رومی
مصرعه کېږي پنځه، دوهمه کېږي اووه او درېمه
کېږي پنځه سوقي اهنگونه وي یعنې دا ټول نظم
او ولس سوقي اهنگونه لري. رومی او درېمه
مصرعه یې برابره او هم قافیه او دوهمه یا منقضي

ي د دوو صوتي اهيگونو هومره د دوي فته
اورده وي يعنې هايگود هيت او موضوع دواړو
په لحاظ د مخصوص شرائطو پابنده وي .
د هايگود صوتي اهيگ نظام د بحر متقارب
ددې ارکانو مطابق کېدې شي

$$\left. \begin{array}{l} \text{فعلن فعلن فع} = 5 \\ \text{فعلن فعلن فعلن فع} = 14 \\ \text{فعلن فعلن فع} = 5 \end{array} \right\} 14$$

خو ددې برعکس د تپې د دوو مصرعو د صوتي
اهيگونو يا ملي اوازونو ترتيب په دې ډول دے
۲۲ = ۱۳ + ۹ نه

د پروفېسر صېب فرمودات په سرستړگو خو چېرې
نېکېر تيا کافي په کېنې محوسېږي او يو ځای نيم کېنې په
کېنې د تحقيقي سپرې خلاف د سهولت احساس هم پټا
پټو نه کوي ددې نه علاوه د هغوي د حوالي دا ليک يو فني
تيسرک سره هم مخ شو دے .

معلومېږي دا چې پروفېسر صېب د هايگود هيتي
ادلون بدلون ساختياقي تبديلي او ټيکنیکي ارتقاء په
نظر کېنې نه ده ساتلې گنې نو هايگود به ي د اوولسو چپو
او ۵ - ۵ - ۵ د ترتيب په حکمي او حتي تقسيم کېنې نه
داوسله يا ا هم ممکنه ده چې دې سلسله کېنې پروفېسر صېب

بېخي رجعت پسندانه ادبي ذهنيته لري چې د هايگود صنف
نه د يو خاص مکتبه فکر ټاکلې شوي قيود او حدود نه
پورته کول غواړي . گنې نو د جاپان وېرېنه هايگود يکونکي
باشو او ورستو ناقدينو چې ماسولو کاشيکي په کېنې
اهم دے . دغه ترتيب حرف اخر نه دے کېنلې او بيا په عالمي
ادب کېنې د يوې مصري ، دوو مصرعو او درې مصرعو هايگو
ليکلو تجربې هم شوي دي . کېدې شي پروفېسر صېب ته هغه
د انتقادات قابلي نه وي ښکاره شوې ولې بيا ي هم وضاحت
لازمې پکار دے .

بحر حال پروفېسر صېب چې د هايگو دپاره د بحر متقارب
د ارکانو کوم ترتيب منلې دے او په مثال کېنې ي د هايون صياد
صېب کومه هايگو وړاندې کړې ده . دواړو کېنې هېڅ تړون
او نسبت نشته ، هايگو په پښتو ژبه کېنې ده چې د زميه
اوزانو دغې قمونو سره هم اهيگي نه لري او مطلق د
بحر متقارب په بنودې شوي بحر نه مقطع کېږي حکله
چې د پښتو ژبې او هايگو ځانته يو مزاج دے او د هغې
په دغه تجويز شوي بحر باندې بېخي تقطيع نه کېږي .
هايگو ده .

هردر ي نوم دے
په مينه نه پوهېږي
ساده ماشوم دے

بله اهم خبره دا ده چي فعلن فعلن فع به اصل کښي
پخه نه بلکي شپږ ارکان يا اصوات لري فع به دوو حرکتو
اډانه لري البته چونکي به فع کښي د فني اصطلاح ترغه
سبب خفيف د نو په خاني موقعو پکښي يو حرکت
او غورځښتي خو هميشه داسي نه وي اوس که څوک د
پروفسر سبب به کوته کړي شوي دغه اهنگونه راجمع
کړي نو شمېر به يې اوونئ نه بلکي شل وي. ددې ټول بحث
مقصد دا ده چي پښتو هايکو د غږ فطري قدغنونه به
غار کښي د لکه کول نه دي پکار. اوس که څوک په دغه
جا پايي ساخت کښي هايکو ليکي که په متوازي الاضلاع
هيئت کښي که مردف او مقفي هايکو ليکي که ازادي او
معرا هايکو پابندي پري نه دي لگول پکار ځکه چي پښتو
ژبه يوه داسي ژبه ده چي د وسيع المشربي او وسيع القلي
با وصف غږ فطري اصنافو او هيئتونو له په زړه کښي
چرته هم خا نه ورکوي لهذا د هايکو هغه ساخت او
هيئت به پاتې کښي چي پکښي د پښتو ژبي د مزاج رعايت
اوساڼ شي که څوک ورسره اتفاق کوي که اختلاف.

بناغلي پرېشان داودزې ليکي:

"د بناغلي اظهار دا هايکو مي ځکه د درې مصرعه ايزو
نظمو په نامه يادي کړې چي دلته هم په هره يوه هايکو
کښي يو پوره مضمون خا نه شو دے"

زه منم چي د ژوند او ادب په حقله د بناغلي پرېشان
يو ځانگړې نقطه نظر دے. بيا هم د هغوي د منقوله راڼي
نه ددې غلط فهمي خورېد واندېښنه ده چي کښي به
هايکو کښي پوره مضمون نه بيانې، بلکي هايکو د نيمگو
مضمونونو يو ت او ورک تصوير وي. ممکنه ده چي د
هغوي دا خيال نه وي خو په ليک کښي يې دې طرفته د
پام گرځولو ښکاره احتمال موجود د په دې موقعه به
دا خبره کول هم يې ځايه نه وي چي کښي د هايکو بندي
طور سره د فطرت د مصوري او تصوير کشي نه عبارت
دے دا حقيقت دے چي د تن هايکو کښي ارتقايي مرحلې
تر سره کړي دي او د فطرت د بناسته منظرونو د تصوير
کاري نه علاوه يې د انسان د داخلي کيفياتو او لاشعور رانځ
انځورونه هم رانکلي دي او د ابهام او وضاحت له امتزاج
يې د داسي گڼ اړخيزو نفياتي حالتونو نه پرده پورته
کړې ده چي تخليقي امکاناتو يې د ساسي تجربو لاري پرانستې
دي او داسي هله کښي چي په هايکو کښي دي پوره
مضمون يا د موضوع واپړه غوښتي په فني چاپکد سټي
سره هم اهنگ کړې شي. لهذا يوې ښه هايکو کښي د
مضمون د نيمگو تيا خيال سره اتفاق نه شي کېد دے.

پاتې شوه د بناغلي پرېشان سبب دا خبره چي هايکو
ته درې مصرعه ايز نظمونه وايي نو په دې سلسله کښي

عرض دے ڇي هر دري مصره اين نظم هائيگو نه وي حڪه
چي د هائيگو خيل داسي ساختيا ڪرڻ وڃي 'نفساقي ماهيتون'
ٽڪنڪي غوڻيٽي او داخلي اڀخونه دي ڇي عام دري مصره اين
نظمونه ڏي په اسانه نه شي زغملے .

د مڀمني سلسلي شاهين خيال دے ڇي هغوي ٽپه
واوري نو دا اطينان ورته اوشي ڇي خبره سرت اورسده
خود هائيگو د اورسده ونه پس ورته داسي محسوسيني
ڇي ڇه خبره لاپاڻي ده او يو قسم د تندي او تشنگي
احساس ورته ڪڀني ٿي.

چونڪي مڀمني سلسلي شاهين د روهي سندرو
سلسله ڪڀني په پڻتو ٿي راتو راتو ڪڀني بلا وخت صرف
ڪڀر دے او دغه رنگ دغي خوب اولسي صنف سره ڏي نوره
هم زياته وابستگي او تڙون پيدا شوے دے حڪه ورته
داسي احساس ڪڀني ڪڀر دے شي ڪه هغوي د هائيگولوستو
له هم ڏي خيل قيمتي وخت ورکڻو نو د تندي او نيگهتيا
احساس به ورته بيان ڪڀني او د هائيگو په سلسله ڪڀني
به د خيل زور موقف نه لاس په سر شي - حڪه ڇي
ڪوم ڇين ونه عموماً په عادتونو ڪڀني راشي نو بيا زيات
اپيل ڪوي .

بله دا ڇي د هائيگو ٽيڪنيڪ هم ڇه دا رنگي دے ڇي
ڇني سلسلي شعوري طور سره د 'ايهام' ، 'ابهام' يا اخفا په

درشل ڀر ڀڙي ڇي د دوستونڪي ذهن پڇيله ددغو سلسلو
ڪري رڳو ڪڀني رايو ڄاے ڪري البته دا رعايت پکڻي لازمي
ساقي ڇي ڇه داسي ڪڀري توري يا نڪتي پکڻي ڀر ڀڙي ڇي
په تصوير جوڙو ڪڀني مرستيالي ثابت شي - او د مضمون
د نيگهتيا احساس په ورستو اوتنبوي .

په دي ڏي ڪڀني دا خبره هم ڪڀر دے شي ڇي ڇني اصنافو
ته د ڇني خلقو زيات ملان او رجحان وي نو ڪه ڇا ته
داسي محسوسيني نو ڇه د فڪر مندي خبره نه ده او
نه يو صنف ته د زياتو ورماتدو نه دا ثابتيني ڪڀني
ڇي هغه دي ڇا ڇا مافوق الاصناف او ڪڙي - هغه ڪه ٽپه
وي ڪه هائيگو .

بناغي رحمت شاه سائل منب د بناغي اسماعيل گوهر
په شعري مجموعه مڪا (ڇي) د پڻتو ٿي اولهي د هائيگو
مجموعه ده) د هائيگو د صنف خلاف خيل ڪوم خيالات
ڇرڪند ڪري دي - د هغي لب لباب دا دے ڇي ڪڀني اسماعيل گوهر
خيل ڪڀني شاعرانه خيالات په دغه ڀڀرايه ڪڀني ضائع ڪري دي .
د حبرانتيا خبره دا ده ڇي بناغي سائل اخر دا حڪه مناي
دي ڇي ڪڀني تخليقي روح د يو مخصوص ظاهري ڪاليت پابند
او محتاج وي او ڪه د يو معلوم هيٺ په چوڪاڻي ڪڀني تخليقي
جذب خيل اظهار او ڪڀري يا له ڄاں سره د رائج اصنافو
نه بيل ڇه شڪل راوري نو خيل افاديت به او بيايلي - م

د سائل صيب خيل ذاتي تاش خو ڪبد ۽ شي خو منل شوء
حقيقت داد ۽ ڇي هر روح د خدا ۽ پاه قدرت د جوسي
خوبنده او انتخاب پخبله کوي نو معقوله خبره دا ده ڇي
هر تخليقي روح دي د خيل نوع فطري امتزاج ته پريغودل
شي گني نو مصنوعي اختلاط به ۽ له برمه او غورخوي.
مقصد دا هم نه ۽ ڇي فني حڪمت عملي نه دي کار نه اختي
ڪبي. بحر حال ڪه يو تخليقي غورخوڻڪ د هائيگو پيرايه
کني ڄان بیکاره کول غواڙي او جبراً ۽ ڇوڪ د غزل
چاربتي يا ٽپي فارم يا سانچي ته اڀول غواڙي نو داسي غير
فطري او خطرناڪ به وي لکه ڇي د معمول خلاف ماشوم بي
له ڇه ضرورت نه پاه لوءِ اڀرشن پيدا ڪولو له ترجيح
ورکي شي.

تخليقي جوهر خو د ملغري پاه مثال د ۽. هغه ڪه هره
پيرايه او هر چرته وي خيل قدر او قيمت نه ورکوي. البته د
جوهر ۽ نظر موجودگي پکني بنيادي شرط د ۽. مشرانو
وڻي دي ڇي لعل پاه اير وکني نه پتپني ڇکه زه دا دعوي
کوم ڇي د اختلافاتو او مخالفتونو ايري به د هائيگو لعل ڪله هم
پت نڪر ۽ شي خو شرط پکني داد ۽ ڇي د هائيگو پهرستو
د يو لوءِ تخليقي روح انگازي راپورته ڪبي. ورسره دا
خبره هم زياتوم ڇي هائيگو شاعرانه خيالات نه ضائع کوي.
بلڪي بقا او دوام ورته ورجيني. ڪه داسي نه وه نو د سائل صيب

د تنقيد نه پس به چاهم هائيگو نه وه ليکي خوشتابته شوء
ڇي د خيال لوڙوائے، د جذبي افانيت، د ڙبي د نزاکت ادراک
او شعور او د تخليقي د زبانه چاودون تحريڪي ڪه پاه هر
صنف کني وي د خپلي لاري خندان پخبله لري کوي او
بيا دا هم ده ڇي سپر ۽ خود خپلو والره رنگونه پاه سبب
سپر ۽ وي اوس ڪه ڇوڪ وايي ڇي د ڪلاب د ڪل ويدي دي
پاه هر ڪل کني پيدا شي گني نو ڇول ڪلونه پاه د خپلو
همه نڪهتونو باوجود ضائع يا ورک شي نو ڇومره ڇي
خايه به وي.

محترم بنا غلے اباسين يوسفز ڇي پاه خپلي شعري
مجموعي ”غورخوڻو“ کني ۽ د خولي د خوند د بدلولو
دپاره هم يو ٽپي قدرتي لعل ڇه ۽ نه ڇه ورکي ۽ خو
بيا هم د ٽپي د مدافعينو پاه صنف کني او در بدل غواڙي
(اگر ڇي زما پاه خيال پتاهه دوسره قوي صنف د ۽ ڇي د چا د هنج
قسمه د دفاع ڇه حاجت ورته نشته)

بنا غلے د ورڇ پانڊه مشرق پينور پاه يو ڪالم کني د
”هائيو“ د سرخط لاندې د هائيگو خلاف پاه داسي
استهزائي پيرايه کني خپلي وسوسي خرگندوي. ليکي:
”هائيگو کي مٿاس سڄي انڪار نهيس..... ليکن پشتو عوامي
ادب مي اس سے زياده شگفته روح پرور اور پرمغز صنف
سخن ٿي موجود هيء. ٽپي ڪه مختصر ترين پيرائے مي جس

بناڻي ابا سين دَ فيثاغورث پڻه حواله د ۲ (دوو) هندسه
تصديقي ڪئي ده. او د هتي پڻ حايه اطلاق ۾ پڻه شعري اصنافو
ڪپ دے. اوس خدائے دي نڪري ڪه چري داخبره او هنلے
شي نو پستانه به د خپلو ڪٺو شعري او نشري اصنافو نه
لاسونه اوويئي. بناڻے دا هم وايي چي ٽپي له پڻه هائيڪو
طلاق ورڪول عقلمندي نه ده خو سوال دا راپد اڪڙي
چي اخر هائيڪو ته د ٽپي مڀڙ ياخاوند ويئل ڪومه
هوبيري ده ڪه چي د طلاق د استعمال حق د لاري لاري
ته نه وي حاصل. بله اهمه خبره پڻه دي سلسله ڪٽي دا
ده چي ابا سين صباب د تنقيد پڻه جوش ڪيئي اهم هڀ ڪري

[illegible]

زڪا منم جي تشبيهه چرته هم ٿا مننه وي خواب سين صيب
 جي د شعري اصناف و تقايل دپاره کومه غير ادبي او عاميانه
 تشبيهه راوڀڙي ده - سنجيده ذهنونه به پري ضرور بيد
 وائي - خاصڪريه تشبيهه ڪنبي جي د متعلقا توکومه سلسله

پرانستلي شوي ده يا کومه تشيالي پدرايه خپله کړې شوي ده د تفصيلاتو باوجود بي حايه او ناقصه ده. خو که چرې له ساعت له ورسره اتفاق هم اوکړ شي نو ښاغلي اباسين به دا حقيقتونه څنگه په شاتمبوي چې د رکشي سفر د موټر سايکل د سفر نه زيات محفوظ او د عزت جوگه وي. ځکه چې رکشه کښې د پردې پوره پوره انتظام وي او دا صفتونه په موټر سايکل کښې نشته. ښاغلي اباسين وايي چې په موټر سايکل د درېو نه زياتي سوري هم سفر کول شي. او رکشکښې دا گنجائش موجود نه وي. خو ښاغلي دې ماته دا اووايي چې اخر داسې کوم ضرورت د چې په موټر سايکل د درېو نه زيات کسان سوري او که چرې داسې هم اوښي نو ايا خلقو ته به هغه کسان بسوي يا کم از کم اواره گرد نه ښکاري؟ زما په خيال د وکالت د وگړي تر لاسه کولو نه پس ښاغلي ته دا علم ضرور پکار و چې په موټر سايکل د گنجائش نه زيات تنان سورېدل يو قانوني جرم د خو ښکاري دا چې په داسې مثالونو وړاندې کولو ښاغلي اباسين ټپه چالاني کول غواړي. چې زه ورسره اختلاف کوم.

محترم ښاغلي اباسين دا هم وايي چې هايکو د ټپې کره مېلنه ده. او مېلنه څوک د کور مالکان شي جوړولې زما په خيال داسې سوچ نه صرف تنگ نظري ده بلکې

د پښتنو د تاريخ، تهذيب او د رواياتو نه هم د لاعلي ثبوت د. ځکه چې پښتنو کره که د سر دښمن هم پناه واخلي نو پښتانه ي په خپله توره او په خپله وينه حفاظت کوي هم دغه مزاج د پښتو ژبې د چې يو ځل کوم صنف خپل کوي نو بيا ي نه پردې کوي. او س که بالفرض ټپه هايکو د کور مالکه جوړه کړي نو دا خو به د ټپې اعلي طرفي وي او دغه رنگ په ټپه نوره هم د قدر وړ او گرځوي. حالانکې حقيقت دا د چې د هايکو وجود د ټپې دپاره پيراساټ parasite نه د. بلکې هايکو د جهد للبقاء په سفر کښې ځان له نوي نوي منزله لټوي. چې د ځني استثنائي صورتونو نه يو اړخ ته ټپې سره هېڅ مشابهت او مماثلت نه لري بلکې د ماورن سنسېټي او جديد حياتو په حواله هايکو د ټپې نه څو قدمه وړاندې روانه ده. ځکه خو د ښاغلي اباسين د ضد هم بڼې بي حايه د چې کښې د ټپې په موجودگي کښې هايکو خپل ځان ژوند نه شي ساتل په دې حقله د ښاغلي زېږ حشرت دا تجزيه د لوستو جوگه ده. يکي:-

"خه موده وړاندې زمونږ پښتو ليکونکيو د ژرگه

"خريکه" "ترايلي" او هايکو غوندې نوو

صنفونو باندې خپله طبع ازمايي شروع کړې

ده. او خپلې کلمې توانايي پرې صرف کوي لکيا دي.
دغو اصنافو کښې "خريکه" او "ترايلي داسې" و
چې خپل وجود کښې د توانايي د فقدان له سببه
يې په وړاندې سفر جاري ونه ساتل شو
اولايي په سپر کښې پونډۍ نه ده وېشلې چې
خپل منطقي انجام يا طبيعي مرک سره مخامخ شو
يو اخی "هاينکو" داسې تېر او تند چاپاني صنف
و چې په پښتنه خاوره کښې يې خپلې جرړې
مضبوطې کړې. دا چاپانې صنف د خپل
مخصوص مزاج، طرز او کړۍ وړۍ حامل وو. ولې
دې په ځانگړو کښې پښتنو شاعرانو د پښتون
بوتي قلمونه وگلول او نن دغه بوټه وده کوي
او د يوې تنه وړې وې شکل اخلي. د پښتنو
سترگو ته يې داسې رنگارنگ ګلونډه سپر دي دي
چې بڼاست او سيکار ته يې سترگې برېښي. ۱۵

بڼاڅلې اباسين په خپل کالم کښې يو عجيبه خبره دا

هم کوي. ليکي:

"میں ادب کے ادنیٰ مفتی کی حیثیت سے یہ فتویٰ جاری کر رہا
ہوں کہ پشتو ادب میں ٹپ کے ہوتے ہوئے ہائیکو کی بدعت
کی چنداں ضرورت نہیں ہے۔"

ګران بڼاڅلې دلته يو وارې بيا تيسدک شوه دے. ځکه چې

اول خو په ادب کښې د مفتیانو د سره جوارنه راپيدا کېږي
ادب ته شريعت کورې خونې دے او که چېرې د بڼاڅلي دا
ارمان وي چې گټې هغه دي د ادب وړې مفتي او منلې شي نو
بيا پکار نه وه چې ځان ته يې د ادبي مفتي نسبت کېږي و
ځکه چې دغه رنگ انکسار او افتخار دواړه رايو ځانې کېږي
او دا عمل اجتماع ضدین ګڼل کېږي. دا حقيقت دے چې د
اعليٰ د تلازمې او د علم د وصف نه سپو مفتي مفتي کېدے
نښه شي. ممکنه ده د مفتي اعظم د منصب په وجه بڼاڅلې
ددې غلط فهمی ښکار شوه وي او دغه رنگ ترې د ادبي
مفتي دا بې لارې کوونکې اصطلاح سرزښتوي وي. بيا هم بڼاڅلي
ته دا پته لگېدل پکار وه چې د ادبي مفتي د نسبت سره فتویٰ
د منلو او حجت قابله نه پاتې کېږي. خو زما په خيال ګران
بڼاڅلې اباسين لوستونکو ته دا وېل غواړي چې ما هر څه
فرمايلي دي يا زه چې هر څه فرمايم. هيچرې يې هم او نه
منی. يا دا هم کېدے شي چې بڼاڅلي اباسين د ادبي او مفتي
ادبي مشورو ورکوونکي ته د ادبي مفتي تائيد ورکوي.
والله اعلم بالصواب.

بيا هم زه نه پوهېږم چې بڼاڅلې اباسين هايکوته
بدعت په کوم خيال وېلې دي ځکه چې د تخليق عمل يو
مقدس او سپېڅلې عمل دے. او هر کله چې هايکو د تخليقي زړه
چاودون رازېږېدے يو ژوندے شعري صنف او ګرځېدو

نو بيا ولي بناغلي اباسين چي خيله هم د لغد د حرمت منون
دے دا ناروا خبري کوي خوداسي بنکاري چي په گسارن
بناغلي د بدعت معني په سم ډول نه ده منکشفه شوي
او د تفهيم په سلسله کښي د ذهني انقباض او عدم سهولت
بنکار شوي دے.

د ساهو ليکونکو د خپلې پيښم اړېل دوه زرم د روداد
ترخه بناغلي واکور راج ولي شاه خوک صېب دا سوال راوچت
کړو چي لکه څنگه پټه په موسيقي کښي خپله ځانته يوه
پېژندگلو دري ايا هايکو هم په پښتو موسيقي کښي ځانته
يو داسي پېژندگلو او ځانگړې آهنگ راپيداکول شي او
که نه.

د بناغلي واکور صېب په خدمت کښي عرض دے چي
موسيقي او ادب دواړه ځان ځانته ځانگړي دي - عموماً
هنرمندان او نقادان د موسيقي شمار په لطيفو فنونو
کښي نه کوي. او ثانوي حيثيت ورله ورکوي. نو اوس
که چري هايکو د موسيقي په زير وېم نغه نغه نه شي نو
بيا هم د هنري په ادبي مقام کښي هېڅ کس نه راځي. دويمه خبره
دا ده چي هايکو هم غنايت لے، آهنگ او رد هم دري نو
هېڅ وجه نشته چي سازونو سره دي هم آهنگي پيدا نه
کړي په دي سلسلې کښي د بناغلي محمد اياز غزل او بناغلي
شکيل ناياب هايکو د شال په طور وړاندې کېدے شي چي

د زېره رايکو ناي موسيقي د تشب و فراز سره ئي راز و
نياز کړے دے.

د ذکر شوي روداد مطابق بناغلي واکور راج ولي شاه
خوک د اخیال هم بنکاره کړو چي هايکو په پښتو کښي څنگه
خوښېږي او مقبوليت ئي بيا موندلے دے چي په پښتو
اولسي ادب کښي د دي سره تره درونکي صنف شته. اوس
تعميقي پکار دے چي هايکو پښتو ادب ته د جاپان نه راغلي
ده که نه جاپاني ادب ته د پښتو ژبي نه ورغلي ده. ولي
بناغلي قلندر مومند د دي خيال سره اتفاق او نکرې او
څرگنده ئي کړه چي هايکو د جاپان يو معروف او منلے
شوي شعري صنف دے. لهذا نه دي پکار چي موندې
د هر راتلونکي صنف جرړي په خپله خاوره کښي د
لتول ضد اوکړو. او بيا په داسي صورت کښي چي هېڅ
قرينه پرې دلالت هم نه کوي. زما په خيال د بناغلي
قلندر مومند راي په دي ډېر کښي ښخي درسته ده. ځکه چي
هايکو د جاپان د اوږد نظم هاي کاي نه په تجرباتي بنيادونو
راپيله کړي شوي ده. که چري دا ووېلے شي چي د هايکو
جرړي په هاي کاي کښي دي نه چي د پښتنو په اولسي
ادب کښي نو مناسب به وي ولي بيا هم که په دي سلسله کښي
څوک تعميقي کول غواړي نو قدغن پرې نه دے گول پکار.
مکنة ده چي دغه رنگ مڼي اکشافات مخي ته راشي.

زۀ منم چي د ټپي غند نه کول خيالي تمذيبي او ثقافتي جرړي غوڅول دي. يو باشعوره فرد به هم داسې نه وي چي داسې به او غواړي خوزۀ دا هم نه غواړم چي هائيگو دي د پښتو په مېله دوسته سيمه بي له خۀ جرړه رسمي او بي له خۀ گناه سنگار کړي شي. اول زما خيال ؤ چي د هائيگو او ټپي موازنه او مقابله غېر فطري ده. بيا ئي سوچ او کړوکه چرته به دي بهانه د پښتو تنقيد چولي د بېش بهامغلرو نه ډکېدے شي نو قباحته به کښي نشته. چونکي د هائيگو په فني او فکري ارتقا ماته خپل مضمون "د پښتو ادب کمپيوټر هائيگو" کښي تفصيلي خبري کړي دي نو بي ځايه به نه وي که د پښتو ټپي په حقله م خۀ اووايم.

دا حقيقت دے چي د ټپي کڼي توصيفي اړخونه شته خو ځني خويونه ئي داسې هم دي چي د تجربې او ارتقا بڼي توان نه لري او په ذهنونو يوه سترې کوونکي خاموشي خوري. د مثال په طور هره ټپه د "يا قربان" يا "لکه زار" نه شروع کېږي چي د دوستونکي يا اورېدونکي په وينه کښي د يکسانيت زهر خوري. او ددغي ډانگورو د ملاتړه بغير يو قدم هم وړاندې نشي تلي. البته ځني پوهان "يا قربان" د ټپي لازمي جز ونه مني. بمر تقدير ددغي نزاعي اړخ نه يو طرفته دوېده خبرۀ دا ده چي ټولي ټپي په يو

واحد، متعين او معلوم وزن او اهنگ کښي وي او په هېڅ حال کښي د خپلي ټاکلي شوو اوازونو دائره يا حصار نه شي ماتوله. او د خپلو سرونو له جادونه نشي راو تلي چي زما په خيال د ترکيت يو رنځ دے.

بناغله پروفېسر داوړخان داود ليکي:

"د ټپي خپل يو محسوس او محسوس هيت Form بحر يا اهنگ (Rhythm) دے چي په يوه نيمه مصرعه کښي يو ډېر اوږد او طويل مفهوم بيانوي." نه پوهېږم چي بناغله داود صېب د يوې نښې مصري په ذکر کښي "يا قربان" په خۀ مصلحت نظر انداز کوي. بحر نوع زۀ منم چي په معنوي اعتبار ټپه په کوزه کښي د سمندر بندولو اعجاز دے خودا هم حقيقت دے که يوه ډېره ښائسته پېغله هم وي او يو رنگ جامه اغوستل ئي وظيفه کړي وي نو د ظاهري لباس يکسانيت به ئي د ښائت ډگڼو اړخونه نه د ذوق او دلچسپي سترگي بل اړخ ته واړوي اوس که هم هغه پېغله د وخت د تقاضو مطابق د نوي فېشن معقول او رنگارنگ جامي واغوندي نو د ژوند شومره سپرلي به ئي ښکلا کانونه کچکول په لاس او درېدل غوره کړي. نو بايد چي د هائيگو منکرين او مخالفين د اصولي سياخونه قطع نظر خپل قيمي وختو بي ځايه د ټپي په وکالت او د هائيگو په مخالفت کښي نه

ضائع کوي. بلکې ټپه دې د نوو، مناسب تجربو سره اشنا کړي او داسې هڅې، داخلي او خارجي تجربې دې په کښې او کړې چې د فکري رفعت سره سره پکښې په هڅې او ساختيايي سطحې هم دا صنف د تنوع سره مخ شي. خودا کار ډېر رياضت، لوسته سوچ او هنرمندانه جرأت غواړي. کېدای شي چې ځانې پوهاند دا هم اووايي چې د هڅې تجربو او تنوع دا عمل به د ټپې پېژندګلو ورکه کړي. دا هم ممکنه ده چې يو نقاد خوله راپورته کړي چې د ټپې خپل خاص او معلومه وضع د ټپې د بقا او استحکام ضمانت دے او دا چې دا خاص رنگ په ذوق او ذهن بېخي د ستومانۍ لري نه راوړي خو زما په خيال په دې ماوړن اړخ کې به دا قسم خيالات محض يوجذباتي رد عمل وي يا دعادي نشي د اضطراب کوکه به ورته وېل زياته بڼه وي. ماته پته ده چې کاسه په ځانې پړوت وي نو دروند وي خو هوښياران دا هم وايي چې اوبه په ځانې اوږېږي نو ډنډه شي او بيا تخليقي اصناف د کافي د جبرود خاصيت نه، بلکې د اوبو د روانۍ او تحرک د ځويونه په خپلو ژوندي اوسي. ځکه زه غواړم چې په ساختيايي اعتبار هم په ټپه کې د بدلون مناسب تعريکونه راتلل پکار دي. ددې وضاحت سره چې دا به د ټپې د ارتقا هڅې وي نه چې د ټپې د انقطاع. اوکه چې دغه تجربې د ټپې د روح سره

متصادم نه وي. نو لازماً به خپلې پېښې مضبوطې کړي. ګڼې نو په بل صورت کې به ې ادب پخپله د نامقبوليت فصله واوړوي.

دا هم حقيقت دے چې ځانې نوي شاعرانو په ټپه نه صرف تضمين کړے دے بلکې ورله ې د يو مستقل صنفی شکل ورکولو هلې ځلې هم کړې دي. ښاغلي سعيد گوهر ددې فارم او هيت تعارف، په دې ډول کوي.

"دا د ټپې د رومي، مصري نه شروع شي او په درېه مصرعه ختم شي. ددې منځ ترمنځه شپږ نورې مصري چې د ټپې مضمون سره تعلق لري هم وي. اول شعري د ټپې د اولنۍ مصري سره هم قافيه وي. د دويم شعردواړه مصري ې خپلوکښې هم قافيه وي. دا ددې صنف اوله برخه ده. ددې وزن د ټپې د رومي مصري مطابق وي. دې نه پس دويمه برخه کېځلور مصري سره د ټپې د آخري مصري وي. دا دواړه د ټپې د مصري سره مترف او هم قافيه وي ددې وزن هم هغه وي چې د ټپې د آخري مصري دے." مثلاً:

اندېښني مه کوه جانانه

داخو دي باسي له جهانه

دا به دي کور جوړ کړي په زړه کښي

ستا د گومل په ښاريه کښي

خان ترې ساته بخښي اوږده لري لاسونه

کړي به خازه ستا د رخسار تازه کلونه

حکله خي وایم چې دېر مه کوه غمونه

اندېښنو خوار کړل تر شود و سپين بشرونه

لوستونکي دي پخپله فصله اوکړي چې په دي تجربيه

کښي ټپي د محبوبي د قلا صورت اختيار کړي د او که نه

او دا هم چې دي شکل ته تجربيه وېل پکار هم دي. زما په

خيال دي عمل د يو نوزاييده صنف د تعارف په قربان کار

ټپه قرباني کړي ده. حکله چې په ښودلي شوي صورت کښي

په ټپه کښي د داخلي تجربې او هليتي تنوع هېڅ نموني په

لاس نه راځي او د ټپي خپل شناخت پکښي هم ورکېږي.

(لهذا تجربه محض د تجربې دپاره نه ده پکار بلکې د يو

صنف د پرمختگ خيال پکښي ساتل لازمي پکار دي.)

هم دغه حال د ښاغلي سهيل خټک د مجموعې ټپه ايز

هم د د مستقل عنواناتو تر لاندې ازاد نظمونه ليکلي

شوي دي او اخري دوه مصري ټي د ټپي وړميو مصرعو

سره په قافيو کښي تړلي دي او بيا يې د يوې ټپي په تړون

نظم سرته رسولې دې چې د نظم نقطه غروج يا کونکس

ورته وېل شي. خو متاسفانه زه به دا اووايم چې د

ښاغلي سهيل خټک ټپي هم د ټپي په سترگه کښي هېڅ

ارتعاش نه دې راوستلې.

دغه رنگ ښاغلي راج ولي شاه خټک هم په ټپه کښي

د تجربې په خيال تر خپله حده کوششونه کړي دي. خو

دا کوششونه هم کم اوزيات د ښاغلي سهيل خټک د ټپي

سره مماثل دي.

اوس که زه دا اووايم چې دا ټولي هلي ټپي د ټپي

هليتي تجربې نه دي بلکې په ازاد نظم کښي د ټپي د

پېوند کاري او قلم لگولو هڅي دي نوزيات موزون به

حکله وي. چې په داسې واره صورتونو کښي د ټپي په

قديم فارم باندې هېڅ ارتقائي اثر نه د غورځېدلي

بلکې د نورو گټو لندو او اوږدو مصرعو امېزش د هغې

جامعيت او اختصار ته هم نقصان ورسولې د. لهذا

دې سلسله کښي داسې تجربې پکار دي چې د ټپي د مزاج

تکمله خو وي ولي د ټپي د فطري او فني غوښتنو او

خورو ورو امکاناتو داسې نه ماتوي يعني ساختاتي ارتقا

دې د ټپي د فضائي سرحد ونونه بهر نه اوځي چې د

انقطاع حد پرې جاري کړي. مطلب دا چې ټپه دي د

خپلو کړو وړو مطابق ځان ته د نوي ادبي تحريکونو رنگا

رنگ جامي ضرور اغوندوي. خود لباس دپاره دي خپل وجود نه لندنگ کوي. هيله لرم چي لوستونکي به نه په اشاره پوهه شوي وي.

بهر حال د خپلي موضوع نه د يو خاص قسم گهرن او ځنډه کولو نه پس بېرته واپس راځم. او لوستونکو نه پوښتنه کوم چي دا بحث چي په ښه ده هايکونډ نه ده. د ټپي په موجودگي کښي د هايکو د تخليق جواز نشته يا هايکو زموږ د خاورې سره هڅه خپلوي نه لري. ايا دا بحثونه پښتو ژبي او ادب ته څه فائده ورسوله شي. او د هايکو په راتلو پښتو ادب ته اخر کوم زيان او تاوان ورسېدلې ده.

زه دا خبره منم چي هايکو د پښتو د خاورې نه لارېښېدلې شعري صنف نه ده خو ولې که يو بهرني صنف د پښتون د تهذيب او کچې د ارتقا او احيا ډمه په خپل سر واخلې او ښه په ايماندارۍ سره يې خدمت کوي نو د پښتو عدالت به ورته د دغې خدمت گنداري دا سزا ورکوي چي د سرغوځولو فيصله يې صادره کړي. کله هم نه ځکه چي پښتانه د خپلو وفادارو په مرگې او ژوند ژوندي وي. ځکه خو د ځني پښتو ناقدينو د هايکو سره معاندانه رويه زما د پوهې نه بهر ده.

بهر کيف دا حقيقت ده چي هايکو په دومره لنډ وخت

کښي په پښتو ادب کښي ځان ته دومره لوی مقام پېدا کړې ده چي تصور يې هم نه شي کېدې دغه وجه ده چي ټپي چي زرگونډه کاله تاريخ لري او د پښتو ژبي زوړ او قديم زرخېزه شعري صنف ده. اکثر و ناقدانو هايکو سره اوږه په اوږه اوډوله او د دواړو تقابل يې شروع کړو. زما په خيال د ټپي او هايکو موازنه پخپله د هايکو د مقبوليت او بريالۍ کېدو سندنامه ده. ځکه چي هايکو پښتو ادب ته تقريباً شل کاله اکاهو راغلي ده. چي يو ادبي صنف په دومره لنډه موده کښي خپل طبعي بلوغ ته هم نه شي رسېدلې ولې په هايکو د پښتو په سيمه نه صرف ځواني او چوپښ راغلي بلکې د يوې اندازې مطابق شپږ زره کاله زوړ صنف ټپي سره يې ناقدينو مقابله هم شروع کړه. اصولاً خود شپږ زره کاله استېلاص صنف او د شلو کالو د نو واورد صنف مقابله هم د عقل او منطق خلاف ده خو ولې که داسې کېږي نو دا د دې خبرې روڼي ثبوت ده چي هايکو نه صرف د پښتو د نفسياتو خبرياله ده بلکې د پښتانه يې د خپل ذوق ترجمانه هم مني. د دې باوجود که ځني خلق د هايکو مخالفتونه کوي نو زيات نه زيات تېر نه دا راز راڅرگندېږي چي هايکو کښي يې کچه تخليقي زور پروت ده ځکه چي کمزوري ځينې ونه عدم اختلاف باوجود هم ځان ژوند نه شي ساتلې زما يقين

دے دهايلگو د مکرينو پي حايه ضدونه به هاييگو د
اسهان رفعتونه ته يوه نه يوه ورځ خامخا ورسوي دا
مبالغه نه ده بلکې ددې خبرې رڼې نڅې ، ژور آثار او
ژوندي شهادتونه رابنکاره شوي دي .

اوس که زما د خبرونه څوک دا غلط تاثر اخلي چې کي
زه هاييگوله په ټپه قوتيت ورکوم نو د بريد به کوي .
زما خود زړه له تله دا اواز راپورته کېږي چې د پښتو
ژبې او ادب لمن دې فراخه شي او هغه ټول اصناف دې
پښتو ژبې ته راشي . چې ژبه او ادب پرې وده مومي . ذوق
ته پرې تکين رسي . ذهن ته تفريح بخښي . ضمير پرې
دابهارېږي او ژوند پرې روښانه کېږي .

زه محسوسوم چې د ټپې او هاييگو ځان ځانته مېدانونه
او جدا جدا تشخص دے البته د ادبي رشتې په اساس دا
دواړه يو بل سره په ځنې موقعو مرسته ضرور کوي
خو د يو بل حقونه چرې هم نه را لاندې کوي او چوکاټ
دواړه مباحثو يا وجود دواړه اصناف د پښتو او پښتنو
سره تړل شوي اصناف دي نو د يو غندنه هم عقلندي
نه ده . بله دا خبره چې اعلى ادب په موضوعاتي او منفي
دواړو حوالو د جغرافيايي بنديزونو ، نسلي امتيازونو او
طبقاتي تقسيم نه بالاتر وي نو دا بحث چې دا صنف زمونږ
ابائي صنف دے او دا بل پر دے او مهاجر صنف دے او بيا په

دې بنياد صنفونه د خوښې او ناخوښې باعث گرځول هېڅ
دور اندېښني او دانشمندې نه ده .

بنکاره خبره ده چې هغه خلق د پښتو ژبې او ادب
بېخي خواخوږي نشي کېدے . څوک چې هاييگو د پښتو
ژبې نه ويستل غواړي او نه اوس هاييگو دومره ورکه
سپکه او بې څوکه ده چې څوک به ورته په کېنو سترگو
اوگوري .

په درناوي

اظهار الله اظهار

لکچر اردو څانگه

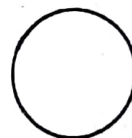
اسلاميه کالج پېښور يونيورسټي

- (۱۱) پریشان داؤدزے ، ورخ پانہ وحدت پنبور
- (۱۲) خبری اتری پنبو اکبری ، وخت یووس نیپی جی ، ۱۹/۱۰/۱۹۹۴ -
- (۱۳) اباسین یوسفزے ، ہائے کیوں ، ورخ پانہ مشرق پنبور ، ادبی ایویشن
- (۱۴) " ایضاً " ایضاً "
- (۱۵) زبیر حرت ، ادبازار ، ورخ پانہ وحدت پنبور
- ۲۳ فروری ، کال ۱۹۹۸ -
- (۱۶) اباسین یوسفزے ، " ہائے کیوں " ورخ پانہ مشرق پنبور
- ادبی ایویشن -
- (۱۷) پروفیسر داؤد خان داؤد ، تپہ اوجہ دیدیت ، ص: ۹۲
- تماس پنبو کو پتہ ، سلسلہ نمبر ۶ ، کال ۱۹۹۶ ،
- (۱۸) سعید گوھر ، " د پنبو شاعری اووہ اصناف " اولں کوپہ
- ص: ۲۹ تا ۳۷ ، نومبر ، دسمبر کال ۱۹۸۸ -
- نوٹ:- حوالہ نمبر ۱۸ مقالہ شکار د مقالے تلخیص دے چی د
- گمران پروفیسر داؤد خان د قلم کاوش دے۔ لہذا د
- مغوی یہ شکریہ اوجہ ہر منہ -

مأخذات

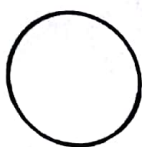
- ۱) آزاد اسفندزے ، د اظہارہ ہائیکو تجزیہ ، ورخ پانہ وحدت پنبور ، ۹ مئی ۱۹۹۸ -
- ۲) اظہار اللہ اظہار ، راتہ غور و نوکینی بنگری شرینگوی سلمان پرنٹرز جنگی محلہ پنبور ، یکم جنوری ۱۹۹۸ -
- ۳) اسیر منگل ، ایک نوجوان شاعر ، اظہار اللہ اظہار ورخ پانہ مشرق پنبور ، ادبی ایویشن -
- ۴) مشتاق مجروح یوسفزے ، ائی اینڈ کو صائیکو ، غبر مطبوعہ -
- ۵) اظہار اللہ اظہار ، راتہ غور و نوکینی بنگری شرینگوی سلمان پرنٹرز بابو حیدر روہ پنبور ، یکم جنوری ۱۹۹۸ -
- ۶) اسیر منگل ، ایک نوجوان شاعر ، اظہار اللہ اظہار ورخ پانہ مشرق پنبور ، ادبی ایویشن -
- ۷) مشتاق مجروح یوسفزے ، ائی اینڈ کو صائیکو ، غبر مطبوعہ
- ۸) ایضاً
- ۹) ایضاً
- ۱۰) پروفیسر داؤد خان داؤد ، تپہ اوجہ دیدیت ، ص: ۹۲
- تماس پنبو کو پتہ ، سلسلہ نمبر ۶ ، کال ۱۹۹۶ -

دېر گنهگار يمه خو ما اويځنډه
رېبه منت کومه، ما سره بس
له مرگه پس حساب کتاب مه کوه

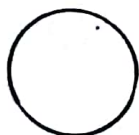

اے د کلهم انسانیت رسوله
تاچې څرگند کړه د ژوند ټول رازونه
رېب سلسله د نبوت ختمه کړه

نشته پروا که سنگسارېږمه زه
مرمه په دې چې داسې نه دي پکار
کاږي د کمل په لاس کېږي خوند نه کوي

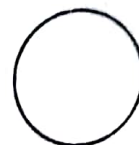

نن ې له هرڅه نه يقين پورته شو
مياندې چې هم بچو کېږي فرق کوي
اوس به د چا جولي ته ځان غورځوم

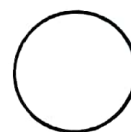

رېب دې کړه وران د پښتنو وطنه
اوس درکېږي غځېږي د ژوند پاتې نه دي
زامن د پلار مری ته لاس اچوي

راڻه پنه ڄم ڪنهي دشمني جو پي ڪري
مٿان ڪري مڃاڻه بيا هي نه پيڙهي
مور به د بنگلويه سر شر نه ڪوم

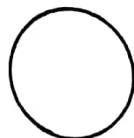

مرگ دي د داسي پڻتو پرده شي
چي د انگن ڪلونه اوشوڪوي
ترينه ظالم له ڪلدسته جو پي ڪري

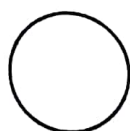

خه په سڪون سره ژوندون تپروم
يو خوا پتي ڪنهي اوبه خور ڪومه
بل پله اور بل ڪپم دومه واچوم

چاچينڪي په لاره ڪري نه دي
وېل هي سترگي به اوس نه پتوي
ورته زما د وينې ږپ خته دے

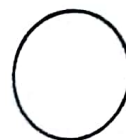

وايي جانانه بي اسري هي نڪري
زه به ڪيله خه د پردو نه ڪوم
چي خپله مور راباندي ڪور وړانوي

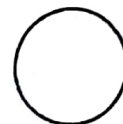

پري به هوارې ڪشالي شي بلا
که د خبرات نه د خانانو د مرگ
غريب د خپل واده ډوډي سازه ڪري

چې دې یوازې کړم په نیمه لار کېنې
نو زه له ځانه داسې ورک شوم لکه
د میانډو غېږې چې خالي پاتې شي

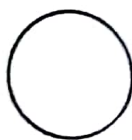

بل څوک به څرنگ رانه تاخېلوي
دومره پاسته که ددې خوږ کانه وي دو
نو گید پانویه وو ټول خوړلي

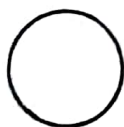

شمېر زه د کلي شریفانو کېنې یم
څوک چې لوټم هغه مې قدر کوي
شمه چې جگه کړمه غلا له ځمکه

یم مې روزکاره انډرويو له ځمکه
مینډه کوه خو راتر غاړه نه شي
چې د جامو استري مې ماته نه شي

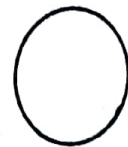

بازار کېنې مگر څي ښه ښکاره مخونه
خو مونږ چې اوویني څادر کړي په سر
زمونږه ښمې مونږ نه ستر کوي

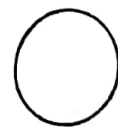

شېرینې ښه داده چې زړه کړو صبر
اوس د انصاف طبعې له چانه کوي
غله د قاضي کور کېنې پناه اخلي

خبر که دی سر نه لوپته پرپوته
چی طوفانونو کښې راگېر شي د ژوند
څوک به له یو بله سترونه کوي

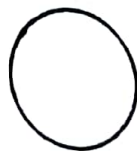

بیا په وطن کې زلزله راغله څه
پېغلې له کوره په تلوار راوځي
رې دې جولي کې زمونږ خبر واچوي

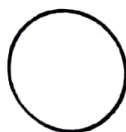

د لاسي کمل له خو باران اسره وي
شېرې تېې به راځي نه په ما
چی پېغله ناوې رانه مور کړه ځي

نو زما شونډې به پټري نه نيسي
زه چې نامه د خوشبويو اځلم
د کلي په څانگه باندې اور اوکي

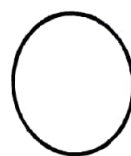

ستا پي رځي د هېرېدلو نه دي
چی تصویرونه دي هم کورمه نو
وېم که مې ټول کله په کانو اولي

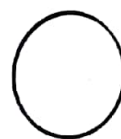

وايي زما غریبي بدي نه شي
خو ساه مې اوځي چې د چم جینکۍ
راته ودونو کښې کالي پسخوي

په لوږو تندو ټي پروا نشته ده
وايي په گېډه دي فھرہ یم خو
راله پیدا چرته د سر سپوري کا

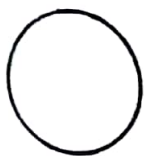

اومنه دا خاطر دي جمع لره
مينه زما د غلو خمتا خو نه ده
چي ټي په لارو گز کوئ شېريني

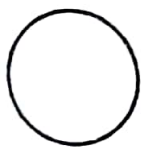

دا چي په خه فريب کښي گېډه ټي ته
ستا سرتېزي به هله ما مناي
که د اوبو لاره په ژړنده نه وه

په پټو سترگو پري باور مه کوه
شېريني پام کوه چي تېر نه اوځي
د ملا منډه د جسات پوري وي

عبتونه مجبور و اوخوړل
خومره سگينه حادثه ده د ژوند
شېرينه ژاري چي ټي سرغوخوي

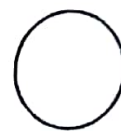

ټي حايه نه دي ويرېدل د ښکلو
زما د تندي انتها داسې ده
بټ هم رپېزي چي زه ساه اخلم

ښار د پندو دے تاته ښه پته ده
ته د کشتو ولونه مه پرانيزه
تور د سپوږمۍ په لمن پورې نه شي

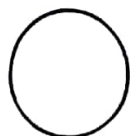

رې دې کړې خبرخو دا شگون ښه نه دے
پنځله دولۍ کېنې هغې کور ته لاره
پلار چې ې چاله دي خوانان وړلي

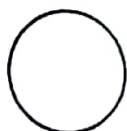

خه ننگيالي دي قاتلان د سيمې
د سر ساتلو په بدل کېنې مدام
لوڼه جولي ته د دښمن غورځوي

ناپوهي خبرخو ې حسي خوره ده
بت خو ساکاني اختله نه شي
څوک به په کانونو کېنې قلم لگوي

خاوري به پوه شو د تعليم په مزه
مازيگره چې شي چپو ته د سيند
کتاب ورلپه کړو کلان راښو

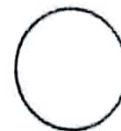

خان کېنې څوک توان د تماشې نه لري
بس د هوا په لور روان دي زغلي
څوک د پېر يانو په دولۍ پسې ځي

سڀيتس زمونڊ ڏ لاري خنڊو خو نه لوه
چي اشاره ورته ذره اوکي مه
نو ڏ ڀنگلي نه په يو ڏو را اوځي

زهره اخر صبر کري سلکو کڻي واي
کوه چي هر چا سره مينه کوه
خو شي له خان کورته را اورسوه

په هڅه فریب دلاسه کښ مه نه
کت چي پرده شو خود نهي شي شو
سترگي ي نه ورکي که هر ستره يم

زهره کڻي ئي اور ڏ مينې بل خنډه شي
ڏ چا په کور کڻي چي شپري زما
لوږه روښي * انځري مړه پراته وي

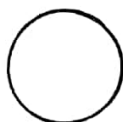

خمه مدام ڏ هواکانو په رخ
يم ڏ سپريانو ڏ دولای په مثال
خان راته مه سپاره بي کوره نه شي

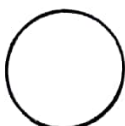

شونډه مې رو ڏ چي شنه کښي
اوزه په دي سوچ کښي راگيرمه چي
دوه توري يو تلي کښي خاځه خنډه شي

اوس به په دې کښې تاته خه وایمه
زار شمه ستا له سادگه شیرینې
منې زما اوخوښه خپله کوي

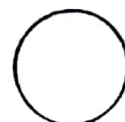

د برسنډې کلي شيرينې زما
که په جبو کښې هم مېشته ئې مدام
تور به دې پورې په لنده نه شي

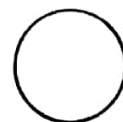

چې دې بهر کړو له دُرشله قدم
په مرگ حساب شوې شیرینې زما
خولې ته توکلي لارې نه راجي بیا

دارې و همه سرچینه یم د ژوند
تابه لیدلې وو رنگونه زما
خو که دې سترگې پټې کړې نه وې

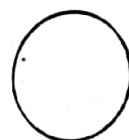

زه خو دنیا ته فرشته بنکارمه
بیره له دغې ویرې نه خرایمه
چې اصل مخې راپه ډگه نه شي

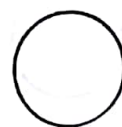

خه بي حسي ده په ماحول کښې دینار
پراته دي قتل توریالي د وطن
زه هنی مون باندې بېگم سره ځم

وایِ خُوانی به یِ پیه کور زره کرم
خوبی ننگی ته غاربه نه بدمه زه
مخ به یِ اوس کفن کبی هم نه وینی

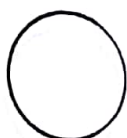

نن یوی بنمعی خیل خاوند ته ویل
سختی بی حایه په وړو مده کوه
ته چی زسه وے تابه خه نه کول

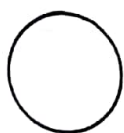

له سپینی بیری دی حیا راخی خو
مه وایه داچی فرسته یمه زه
ته خومره وران وی تاته ښه پته ده

د حقیقت دنیا کبی ژوند تېروم
په تسو دلاسه کپن مه نه
زه د خوانی د خوب تعبیر غواړمه

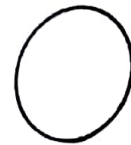

بلا ختلی دی په سر رقیبان
خدای شته چی نور ورته هېڅ نه وایمه
خو لږه منډه ترې ضرور خلاصوم

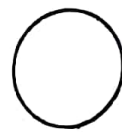

د مینې لار کبی چی ټیندک شمه زه
شیرینه اووالی په خود کبی اوسه
داسې د لوړې نه په دو ولی یی

دا قافلي دي په سفر کښې اوسي
خو کومه لار چې د منزل لاره وه
وايي چې نن هغه سېلاب يوړله

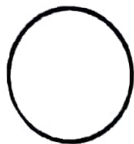

شیرینه وائي له قازار شمه خو
واده د ټول عمر سودا ده کله
دا خو زما او ستا خبرې نه دي

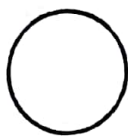

زمونږ نصیب زمونږ په لاس کې نه ده
وايي که اور ته موهم واچوي نو
د مشرانو وېلي به منو

ماڅه غوښتلي وو او داڅه اوشو
نن مې له هرڅه نه باور پورته شو
چې مې د مړې کډې چيچل اوليدل

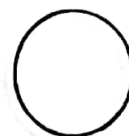

دلته انصاف د چيند خانو ټول د
پرېښده که داغ دي په لمن پرېوتې
سربله دي اوبايلي که پوزه کېږي

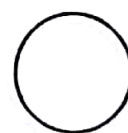

او وائي خپل عزت پخپل لاس کېږي د
چې شوکوي ماته زما لويې ته
نو ستا شمله به څنگه جکه ماتم

غوښتنې ستا ټولې بڼې داسې دي
لکه چې چرکه څوک په زور او نيسي
او ورته اووايي هاگي واچوه

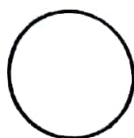

منم د ميني تقاضې منم
قسم دي ما به هېڅ ويلاي نه وو
خو واره چې خولې مېن و اوخوږې

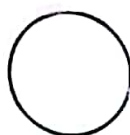

خوانه خواني او د سپرلي مازيگر
داسې په يو بل کښې غرق شوي وومون
چې رانه ورکې د خپل کور لارې شوې

خلق دي کار کښې زمونږ کار نه لري
حد کښې دي اوسي کښې ښه به نه وي
مونږ خو په بيعه ځان له شر اخلو

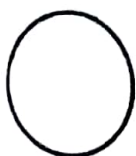

تېښته د ژوند له تقاضو نه کوم
هر څه په سر سترگو منم شيريني
خو کوټ او يو کښې ډوبېدل ښه نه وي

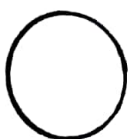

خدای شته دشمن مې خوشحالېږي په څه
دا خو مې لويه د ژوندون کټه ده
چې محبت کښې مې تاوان کړې دے

دوسره پوهېږي نه ماشومه ده لا
خان ترې بېخي ورک شي چې ما اوويښي
لا حادثو هوبنډاره کړې نه ده

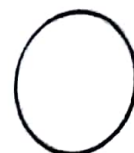

خوارس کلېزي پېغلي ماته وييل
پوهه په بخت ده په عرونو نه ده
تابه دا خپلې تجربې دهوکه کړې

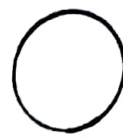

خوشحالېدم ورته بي حايه هې
چې د کيږي تېبتي مې اويدلي
پرې مې کړې من خان له دې پتو څوکي

منم فريب دې خو صحرابنې د ژوند
ستا خواني مرگ مكي مكي گواښونه
د محرومي احساس په شاتېبوي

خان پخپل زور باندي ژوند ته ماته
گنې نرزه خو د قاتل اوښکه يم
ماله به څوک په زړه کښې خاځه راگو

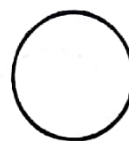

ژاړې له سره لويته درې کړې
وايي بهر له کوره شپې مه کوه
گنې نو خان حلالوم لاليه

شيء ڪنڀي له ڪوره پڻيئي نه اوسي
مرگ دي روا دے خوڄه خيل ڪاله ته
د نهر خاتہ نه مخکڻي خان رسوه

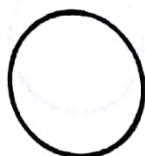

زما د زړه داغونه پرق اووهي
سيورمي چي ڪور جو رکري نو ٿو له شيه بيا
ماسره ستوري پت پتوڻي ڪوي

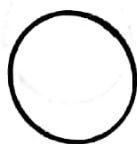

بي وفا نه ٿيم خوشبريني زما
د زانو سڀل چي را روان اووڻم
زړه زما هي په هوا غوندي شي

پڙهڻ دوه څنگه په تا ملا وٽرم
وس چي دي اوسي بي خوندي نه ته
د خيل مڀر خبره هم نه مڻي

هرو قلم تري راختي نه شم
ماشومه سازه ڪري له خانه واي
راله په لاس باندې ڪمري جوهره ڪا

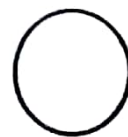

ددې خبري په مطلب نه رسم
واي چي ستانه زه اوزگار شمه
بيا به څارو ته بو تاوه ڪومه

خوچاته خه اوچاته خه بانه شي
د شلورزندو که راوتي وي خو
مېر شوي اخر د لويې پکي کښې

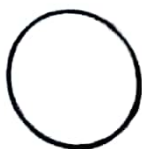

خلقو په ما بدگسني کړي دي
ثابت که يوجرم هم نه شي په ما
زه به له دې کلي نه کډه کوم

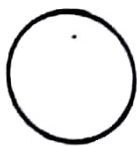

نوره مې هېڅ باندې پروا نشته خو
چې ستا تر دره مې در اوسوي
عقلونه زار شه له هغې ټيندکه

مېرانه شوه دېره د پښتو پالنه
پلارې په موندنې باندې جرگه کړې ده
نورې د شپې تياره کښې کور پرېښه ده

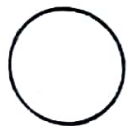

غله راختلي دي په کور، غلي شه
سوچ ته مې پرېږده که خه لار راوتي
خلاص به له سره شو غوږل مه کوه

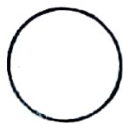

راوړي چې ماله پلوتې د سحر
څوک مې پلوقدرې هم اونه وينې
کورته د شپې تياره کښې ځان رسوي

اډواڻي نه پوري کوم نکريري
رانه چي بل وطن ته چي مينه
نو سره لاسونه دي په شوق اوکي

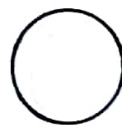

د پيتني کومه ادا اوښتاييم
په کومه ورځ چي زه په کورکني نيم
له آييني نه هم سترونه کوي

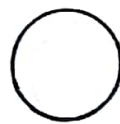

خوک ورته پورته هم کتلے نشي
آچي سرتوره راوځي له کوره
ټول چاپېرچل شي لوپټه لوپټه

طوفان ي يوني جولي ته دچا
واڻي نور وړاندې ي نظر نه کي
لاس راله راکړه کڅي غرقه شومه

په ژوندکني کټه او تاوان خه وي لا
پرېن ده چي غرق شومه پروا نشخو
چي د واده ارمان ي اورژېده

مور ي نن پلار ته په حېرت اووېل
خدائے شته چي لور مو واده کړې ده نو
اوس هلو موښ کړه مېله نه راځي

سارو سارو اهو نه شله کوي
ستا د خواني تاو چي راپورته شي نو
اوبه اوبه شي ټول د واورې بتان

زه خه تپوس کوم او ته خه واي
يوه خبره دي هم روغه نه وي
تا جوړ په اوبن باندې سوري کړې

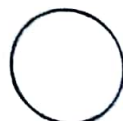

خوښه دي خپله ده خو ياد اولسه
گرځي به تل خاورې په سر سونډ
چي د خاوند سترگو کني خاورې نولي

د ښار ماحول درنه خادر لري کړو
ياد کړه جهاز چي به راپورته شونو
شوي به کوټي ته په يو دو دننه

وايي بي خايه طبعي مه کړه له ما
اوتپه دا ټپي په سپوري گني
خوک به سپو ما نه خرابه نه وي

زه ي له هان سره خبران کړمه تن
ما چي ترې اوکړلو تپوس د عمر
پېغلي انگن کني په خړپوسو شولي

يم د تعبیر د بلاگانو خوراک
په کوم فریب باندې دهوک کړم خان
یاران په بېلۍ باندې پیاوړ کړم خوي

دا ښه انصاف دے افرین شه په تا
يو خوا اوښان خلق په بېلۍ وهي
بل خوا څوک گفتم قدرې کولې نشي

پر دې وطن کېنې مې زړه خورغوندي شو
له خانه ورکې ښایسته پېغلوکې
سافران درسته يادېږنې که نه

منه دا چې ستا د زور ښه رڼه
خو چې زما گريوان ته لاس اچوي
نو ستا شمله به شو کومه له تا

ستدگي په ما باندې بېخي توري دي
کورته په ډېره موده پس راغله
په سرو جنډو مې استقبال مې کوه

دومره زېږېدلي يم د ژوند حادثو
اونه چې هر کور کېنې مېوه اوښي
په ما د کانډو بارانونه کېږي

خبرې پټې پاتې کيږي کله
مېرمنې تاکه شونډې اوگنډې
وايي خوشبو ستا د بدن رازونه

خولې راته وازې حادثې اونيسي
له کوره ورک شوچې نه کوره اوځو
مونږ د ژوندون په کوم پړاو پراته يو

ما ورته وېل چې که مه پرېږده خو
مې کېده نه ځکه تېر ماښام ئې
د ښار په چوک کېنې خورکشي اوکړد

خاورې د پکنک په خوند پوټې شمه زه
ذره هم خپل سې ته نه پرېږدي ما
شېرینه ماته مېلوکان گم وي

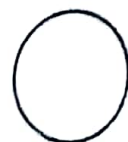

دا نه چې پوټې نه يم په سود او په زيان
خو چې خبره د پښتو راشي نو
زه به په چټي پيې باز پرېږده مه

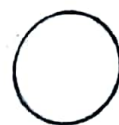

منزل ته گڼې مرحلې پاتې دي
لا د کښو ولونه مه پرانيزه
چرته تياره لار گڼې تيندک نه شمه

خدا ئے شته په خپلو کښې خه پس پس کوي
خانونه غلي کوي چې ما اوويني
خه رازداري خوشته د مور او دلور

زه چې د سيند چيو ته گورمه نو
راشي په سترگو مي لاسونه کښدي
وايي خه اووايه چې خوک يسه زه

بنه روغ رمته يم چې بهر يه زه
کور ته چې راشم نو بي حاله شمه
چا جوړ په ما باندې تاويد کړه د

دا حقيقت د چا نه پټه خونه د
درنگ سپرلو پسي رندين و حله
مونږ په صرا کښې او په خور کړه د

مونږ به سپوږمي ته وو پخوا ختي
افسوس خودا دے چې زمونږه د کور
درشل که او درېږي، دېوال پر يوځي

بنگري په لچو کښې په خيال شرنگوه
چې په سينه کښې مي غورځنگ راشي نو
په درياږونو کښې کشتي لاهو شي

۹۰

هَان چي دي ما باندې نالجانده كړو، نو
نور به سپواله دي نه خه وایمه
بشکري دي مات شه د پینزیو سره

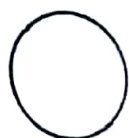
د دي ستم به خه تعير کوي خوک
بښه چي مي غرق کړي نو شپږينه وايي
توبه توبه داسي به بيا نه کوم

چي هلو خلو کښي د ژوندگيري شوي
د ميانو تينو کښي شوه اوچ شولو
دا نو نډه به چا پسې چي

۹۱

غم زمونږ ټولي خوشحالي اوخوږي
عسرونه او شو چي زمونږ وطن کښي
ختي روژي شي خو اختر رانه شي

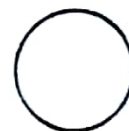

ورسره ډيري معجزې دي منم
خو زه د بڼکلو نه تپوس کومه
د زړه دا رنج علاج مي چا سره ده

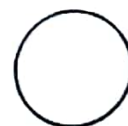

دا لېون يوه پوښتنه کوي
ستاسو د ښار په نرگسي فضا کښي
خوک شته چي لاس کښي په سر د ټيم

دومره خو جق شته په دې ښکلو زما
چې ئې په زړه پورې ښه کلک اونیسم
د ښاښتونو، د جمال شاعر یم

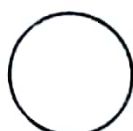

دې کښې به راز خه وي پوهېن مه نه
په سمندر چې بارانونه کښې
او سوزي تندي نه زمونږ فصلونه

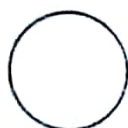

خاوري په سر باندي انبار شه په زما
وېل مې چوک کښې چا برېښې کړمه جوه
مور چې د لور له سره شال راښکلو

خوبه په خپلو کښې پښتو کوو مونږ
خه چې ارمان د زړونو اورژو
خوک د اختړ په ورځ روژه نه نیسي

ساه راله دوبه د سپرلي هوا کړه
اوس د الفت طبعي دچا نه اوکړم
دکهل سينه کښې هم دکافي زړه ده

دخدائو نه اوږېږه، غلې شه بس
سکڼې ماښام ده لارو نمر پرېوتنه
خوله به دې گوښه شي خبرې مه کوه

٦٥

قد ي لوتېږي
او جينکې د کلي
ماتېه پښتېږي

غم ي لږ ښک شو
ما ايښې ته کتل
خان ډانډ ورک شو

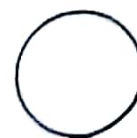
مح نې بد رنگ شي
چې پري هوا اوکلي
آينه رنگ شي

٩٤

څوک ترې خبر دي
د ژوند بېلا غږونه
زما په سر دي

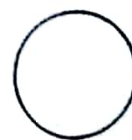

اوږدې ماڼۍ شو
خو ملکان د کلي
د لوبې مړه شو

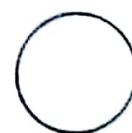

خسه چې وړاندې
نو اسمان هم راکوز شي
اوبو ته لاندې

اور دے سڀني کڻي
شهريني مڻ ڊوبڻ
په گوتو اوبو کڻي

خان باندې تنگي
پشڪال غرمه شوي
وه سپرلي رنگي

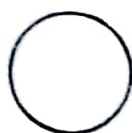

لوٽو شو اخلاص کڻي
اووايه پاتي ٿي شوي
دڪل په لاس کڻي

ستا به تلوار وي
خوڪه د پلار وي نو هم
ڙرندو په وار وي

خوڪ وارخطا دي
راسته چي وائي دروغ
وايم رڻتيا دي

پڇڻي چي پاسي
د ڊيرو خولو نه ورته
لاڙي راڻاڻي

دا منڊوڻي ٿريڻي
په هر قدم جو خوري
د خلقو جي ڇريڻي

اور ڪٿي انجسٽي
ستا تصويرونه ڪورم
خوب رانه ٿيندي

ڪور ته دي زرخي
ڏرينده د سوال پيا اوڀو
چرته ڪٿي ڪري

په ٿال جي خامي
خني زره ستري پڻي
اور ته ورداني

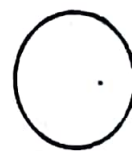

جي جي دي ٻڪل ڪورم
خدائے شته د هري سيم
خوري به ڪل ڪورم

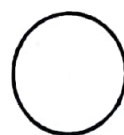

نيت دي خراب د
ڪٿي نو هر وڪڻ
ڪل د ڪلاب د

سَاه اوڻي مانه
په کومه لار لې ته
د زړه درمانه

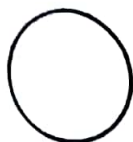

منزل دي ورک شي
په ټوله لار چې سره
له بنهي پک شي

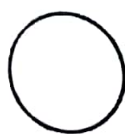

جنگونه کيږي
په تويودو د وينو
تندې ماتيږي

ويني به تل شي
چې دا بنياريان هېشه
پي د يو تل شي

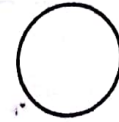
نمر چې پرېوځي
ستا له کړېوان نه زما
لاسونه اوځي

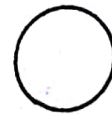
بل په ما اور دے
د اوښکو دوو څاڅکو کښي
ني حده زور دے

۱۰۲

دردونه زيات شي
زړه مې په واک کښي نه دے
سربه مې مات شي

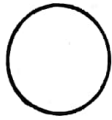
بارانے ورهښي
په زړونو اور بلوي
ويښي خټکښي

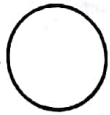
سپړلي پچي لار شي
هر څوک په غم اخته کړي
کلي ويجه شي

۱۰۳

يوخوب اوخيال دے
کارغه زده کړے کله
د زړکي چال دے

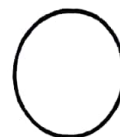
داڅه ناتار دے
اوس هر يو کور د کلي
د ښار بازار دے

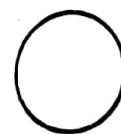
زړه مې غرقاب شو
د اوښکو يو څاڅکي هم
ماته درياب شو

۱۰۴

خوشه فنکار ی
د پېغلو بت سازوې
هسې اوزکار ی

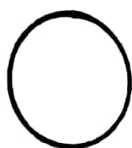
غرق شولې لارې
خوراک او خټاک چې کوي
اوس په ولاړې

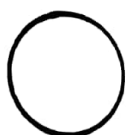
هسې به ونه شي
چې ترې اوبه نه اوي
کومي به شنه شي

۱۰۵

شماری بس ستوري
د شپې راپاسوي ما
کار راله ګوري

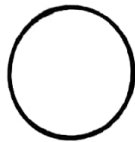

کېنه کم بختي
خوک دې ميرا ته نکړي
د چلو لېتې

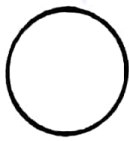

سندري واي
را ټول دې نه کړمه زه
مر شومه هاي

کور مې زړه ټنگ شي
چې نیمه شپه حجره کنبې
د بنگر وشرنگ شي

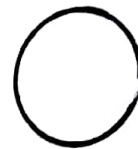

اوس هسې ژارې
نه راځي خولې ته بېرته
توکلې لارې

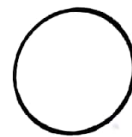

دا څه قیامت ده
ځواني دې شوخه ده او
تصویر دې نت ده

اوس په هر لوري
اور مو په سر وروي
د اونو سپوري

اووايي پوه شوي
ته چې مین شوي په ما
لارې تو شوي

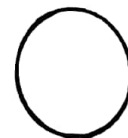
تیکاله غواړي
لمبه چې نکړم تنور
چې مې ژارې

۱۰۸

خوشه دستورشو

پانځه چې ستا زيره شوه .

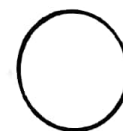
نو مخ دې سور شو

کور کېنې تنها يم

اوس به د زړه زخونده

چاته زه بنايم

ژوند څه رنگين شي

ورځې تېستې په شا

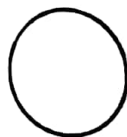
اسان به شين شي

۱۰۹

وايي کوکو يم

راسته پخپلې تپې

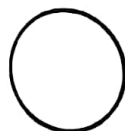
زه هايکو يم

قصه خاني کېنې

بنکاري کابو مخونه

په آيينې کېنې

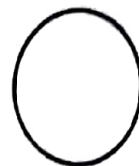

يم په وسواس کېنې

کله ونه مړاوي نه شي

د چا په لاس کېنې

ستا چي ٻنڪالو شي
دُڙهه درزا تـڙهه شي
هـڄوا ٻه رو شي

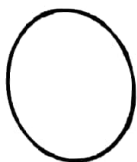

جي زما سڀورے
واڻي هر ڇهه منڻ خو
راته به گوري

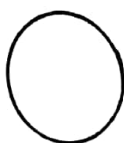

ڙوند ڇومره تريخ ڏي
ذهن اوده ڏي ٻه خوب
او ڙهه جي ويڃ ڏي

راته جنت ٻني
واڻي جنتي ڀرڻ ده
واوڙي ورڀني

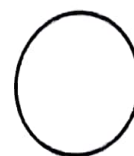
سم له ماڻهامه
شفق شفق خوره شوه
يو گل اندامه

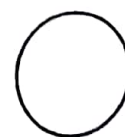
زما حيا ده
منڻ چي نور ستاده خو
بنجه زما ده

۱۱۲

پندرونه نغبتی
پیغلی را اووتلی
له کوره تبتی

بنکاره به غلاشی
تاته چی کورمه زه
وار می خطا شی

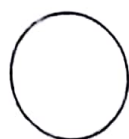
نپرونه درزبزی
چی آیتنی جوربزی
کافی ماتبزی

۱۱۳

ژوند می رنگین شو
راکبزی مستی راغلای
سرچی می سپین شو

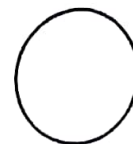

اوبه دی زور شه
چی ماتوی حدونه
خه خج دی تورشه

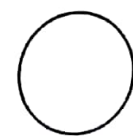

سرکه می سپین ده
به هنج هم نه پوهبزی
سودم ته شین ده

د کلي خلق خه پانده خون دي
خداي شته مري ته به دي لاس پرېو
چي د هتيانو غلا په ټيټه کوي

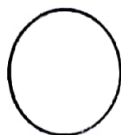

اووايي ټول د اکيچن کي دے
ايټکو ته هسي خوشحالېږي خله
خوک بېوني نه دي چي تا يادوي

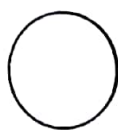

زړه غوڅوي د اوازونو فرېب
چي ميټانو نه نغي هېرې شوي
نو په پنجر وکښي يې مارغان بندي کړل

خو مره سنگينه حادثه ده د ژوند
خپتي مو اوڅورې جذبې د وفا
يو بل ته اوس د مينې خط نه يکو

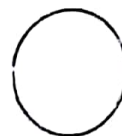

د خپل بنياست له زوره نه دي خبر
دراز قامته ، جادوگرې پېغلي
ډېر مې کچه کړي چي منتر پڅوي

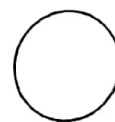

شېرېني تاسره له دغي ويږي
واده ته غاړه اېغودلې نه شم
زما به تاسره کوښښ ماته شي

دا کتپه و نه په نظر کښې لره
زه به له خپله کوره ورک نه ومه
که هره لاره د منزل لاره وه

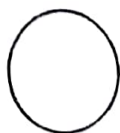

نن یوې پېغلې خپلې مور ته وېل
بیا به د خپلې له ماته کوي
چې زوړ سړي ته مې په زور وادوي

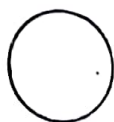

چې مزدوري په کومه ورځ اونه کړي
بچي مې ټوله شپه د لوبې ژاړې
د مزدورانو ورځ دې نه مناسخي شوک

داسې ښاغلي هم ليدلي دي ما
ځانونه لوټ کړي په ادا د ډمو
او خپلو ښځو له جامه نه کوي

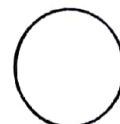

چې مې زما ديدن رايا د شي ځله
بله قه او خپري په سر غږه کښې
زه د کونتر و سپل را والوځوي

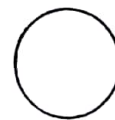

ناساېي کړي که کړي نياز بښنه وايي
د زړه په سر مې په ټوپک اووله
خو چرمنکې په لاس کښې مه رانيږد

د زړه درزا مې په اختيار کښې نه ده
بنار کښې جوړ او شوله د مې چاودنه
د کور تمبه دې په يو درز لري شوه

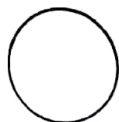

يوسمه چرته د ارمان جنازه
تا چې د کور ورونه بند کړل په ما
ماله به څوک په زړه کښې خاڼه راکوي

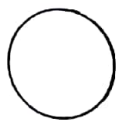

يوه جگړه کښې زمونږ د کلي
خلقو راتېکل د اديرې حدونه
ټول بيا د يو د بل په حد کښې مړه شو

بې حايه ما سره ايری مې وهه
ډمه بس ډمه وي که هر څه وايي
نه د چا لور وي او نه خور وي دچا

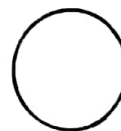

د پښتنو پغلو ثاني نشته ده
چې څوک يې اونه کړي تپوس نو خپله
کلاب کلاب ځواني په کور زړه کړي

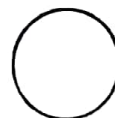

د ستومانۍ زېږېدې څې خولې نه وتل
چې سترې مې شې ورته ما ووېل
د ښونۍ شونډې يو پ اوښوي

پېغله چې مانه انځورويو اخلي
ساه په سكيندو شي خه په گرانوئي
ستاسوڅه خيال دے د واده باره كيني

په چاپېرچل كيني خرابه دومره دي
په كومه ورځ چې پرې سغتي اونكړم
وبم كه په خپله بڼه ظلم كوم

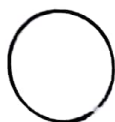

سرې قربان كړم خو د چا دپاره
دلته چې قدر د جذبو نشته دے
خوتي به څوك په درمال كيني كوي

ته د ژوندون د مايوسو علاج لي
خوري وري زلفي خوري وري كا
چې انتظار څوك د سحر نه كوي

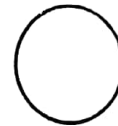
داسې خچور كړم از مېشتونو د ژوند
شېر يني ستا خانه بدوش يادونه
اوس د زړه دشته كيني پړاو نه كوي

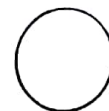
الله دي خبر او كوي په صدرچوك كيني
كاري كليا دي اشارې ماتوي
او هسپان خپلو كيني كپ لگوي

۱۲۲

جرم دچا، سزا دچا لویه ده
یو د پولیس له سترگو خان ساقی او
بل په یوه پېسه قانون خرڅوي

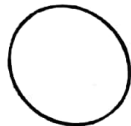
سپک راته مه گوري که غږ نه کوو
کښي خوبونه به مو هم کړو حرام
مونږه دچا میراث خواره خو نه یو

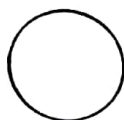
زړه ی غېږل، زلفې ی تار په تار وي
وېل ی زه وېره ی خوند یم
کښي نو ته هم هېږدې شي له چا

۱۲۳

شېرینې اوباسه زکوٰه دحسن
دافتونه نازلېږي حکم
چې په وطن کښي څوک خبراته کوي

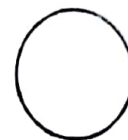
سر به یې حایه درله شه خوب دؤم
دېبتنوله هوښیاری نه لوی
کورونه وران کړي چې حجرې سازوي

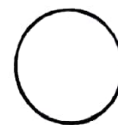
په خه پوهېږي نه ماشومه ی لا
دروغ رښتیا به دي ښکاره هله شي
کله چې ستا ځواني مېوه اونیسي

۱۲۴

لاس راله مه راوړه ناداني جينې
بلا گډي ده په وجود کښې زما
پام چې پترې چرته لمبه اونکړي

دېر تور زنان به داسې هم اووينې
چې ئې سرکند شي د کناه رازونه
نور زړ په خپله بڼه تور پورې کړي

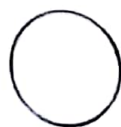
شېرينه اوواي په دېره مينه
چرته خو لار غلطه لاديه
ويرېنم لار چرته غلطه نه کړم

۱۲۵

چې خه بلا ئې ته ئې حه جينې
زما د زړه د قيامتونو دروا
خدا ښکړ د کافي بت کښې ساه راوړي

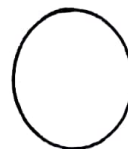
يې د سرو سپينو خزانه شېرينې
درته خراب د چا نيتونه نه شي
کڅي را اوسپه، ماران پرانيږه

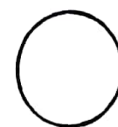
دا نظر وته به ټيندک خوري ضرور
ستاسو د ښار کږو وېرولارو کښې
وه کهلدي سم کړ خېدې شي څوک

۱۲۶

د ژوند د حسن نندارې څه کوو
درانه پنلونه مو پراته دي په سر
کاله ته څوکه چرتکه ملا نښه کړو

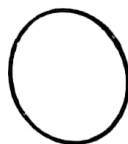
پر بنده چې پښې ځي پاه خپله لاره
چپه ځي مه گڼي ستومانده به شي
تورې پخو دي که راپارې شولې

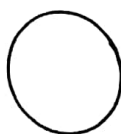
وايم چې ټولې ستومانې به اوځي
خو ولې دا ارمان مې اوتنه رږي
کورته چې راشه نو لاسته شم

۱۲۷

شېرینه او وایي قربان شم له تا
غزل غزل مې راخوړېني په زړه
ستا هايکو رانه ټپي هېرې کړې

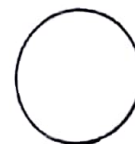

دوه ورځې ژوند د تاته بڼه پته ده
زړه ته راجخته شه د ناز مېرمنې
سرکشي پر بنده د شېطان مې منده

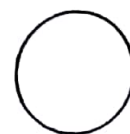

زما له ځانه دومره طبع نه وه
خو چې قدم بدم د کالچ جینکې
راته په لارو کښې شيندي کلونه

زۀ ئي له سترگو لگېدو او وېستم
ماله قسم راكړي چې غڼ مۀ كوه
او خپله ټول كلۀ خبر كړي په هُان

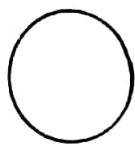

شكر دۀ سترگي زما اوږي نۀ دي
غريب سرۀ يم خو كلۀ شامگي زما
د چا عشقونو ته پسخښ مۀ نه

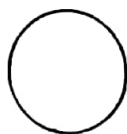

گن تصويرونه شي خواره په ذهن
عېن چې په نيمه شپه زمونږ كلي كېني
د سپو غيا شي، هكلامه جوړه شي

د حېرانتيا خبرۀ ولي نۀ ده
غو ټي چې كلۀ شي په قيامت كېني د ژوند
هُان راته وېر خدايگويكۀ بڼكاره شي

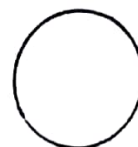

زنه مې اوني سي، سلگو كېني وايي
خلق خو خلقو باندي چل زده كوي
كور نه په نيمه شپه بهر مۀ اوځه

سیند ته کلونه ورگنډار کړي وايي
خه عملي کارونه هم وي پکار
زمونږه ميني کتابي ميني دي

چي د ياران شېبې رانکې شي کله،
هاغه ماتم شي راپه ياد د کلي
کچه کورونه چي اوبو اوږي وو

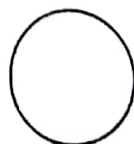

د انتظار هم خه حدونه شته دے
چي تر قيامته وي ولاړ دغسې
بيا مجبوراً خلق قطار ماتوي

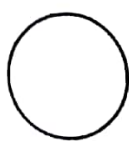

وي د بنايت د بني شمشاد حيني
چي خان دي نه پېژنده ښکاري هسي
لکه په گڼو کښي چي اوښ وي روان

زما د خاورو کور جوگه نه و ستا
شېريني ما په اسمانونو غوښتي
خه اوکړم خدای راله په زمکه را کړي

اول دي خان کښي دومره توان راوي
چي په خندا کړي قيامتونه د ژوند
پنځي دي تا سره سيالي نه کوي

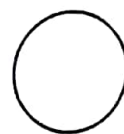

توبي ويستي يو نوکر وېل ي
کور کښي چي صېب نه وي بي بي ظالمه
ډېر ناروا کارونه اخلي له ما

هر څوک چې څه اوکړي، رېبې هغه
لار کښې کښې مه خپله لار اخله
ستا پخپل کور کښې هم تور سرې شته د

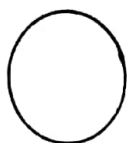

تاوده، ساړه که دي د ژوند اویدل
پېغلې مستې به درنه ټولې اوځي
بيا به په تا باندې غوټه رانښي

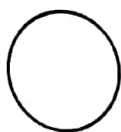

سترگې له دغې ویرې نه پرانيزم
زما د زړه په رنگې ټق اونه چوي
ته چې شېرینې پوکڼې پرسوي

زغم به کوي دېر که حالات شي خراب
لاس چې د ورور مری ته وانه چوي
د کور انګن کښې څوک دېوال نه وي

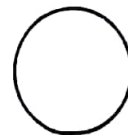
سمه شه ښځې په خپل حد کښې اوسه
زکه د ټول کلي نه نفرت ورکوم
ته راته کور کښې دېوالونه وي

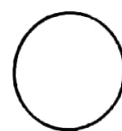
واورې زما که ې مني او که نه
که بز موهم سست کړو په ښځو پرې
بيا به ترې گډې او بېزې جوړې وي

۱۳۴

زړونو کښې اور د مينې بل کړۍ گڼې
بې حسې دومره په ماحول خوره ده
سم پکښې خدا بگو واوره کښې سړې

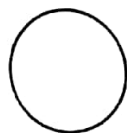
راټه ستا ياد داسې سړور راكوي
لكه د ژمي په واورينه شپه كښې
خوك په كمره كښې انگيټې بله كړي

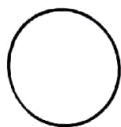
پېغلې د ښار پارک کښې راټولې وې نن
وېلې د راغله يوويشتمه صده
خې چې د کور درشلې او غورځوؤ

۱۳۵

شپږينې زړه د ترم شوه نډه
نماشې اوښکې عبث تويوي
کښې او يو کښې وراسته کښې کله

شنه چې مې شونډه شي د قام د وړو
لكه د چرگو د بچو بغري شي
اونځلي خپلو كښې ډېران بيلوي

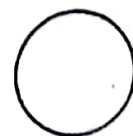

لږ انتظار د محرومې دې اوکړه
ترڅو چې چرکه کوړکه شوې نه وي
نو په هاگو باندې بهي نه کښې

د قام تور سرې دې سر تورې نه شي
تازه تازه غومپې غومپې پېښې اوس
ګرځي خبرات پېښې 'د اکې غورځوي

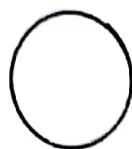

فتنه فساد به ترې جوړېږي ضرور
چې د خوارانو نه خانان د کلي
د ګوډ چارې مزدوري هم اونيسي

مات شي بچي د مصور قلمه
زما د خيال د شهزادګۍ رنگونه
خدائے شته چې ټول دې په اوبو وړي دي

لاړه شلمه مدي هم تېره شوه
خو لا زمونږ وطن کښې هاغه رنگي
خلق د غار نه راوتلي نه دي

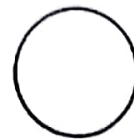

وېل ي راغله يوويشتمه صدي
دې کښې کوڅه کښې يو ملنګ چغه کړې
سحر را اوسه خټه 'شپه تېره شوه

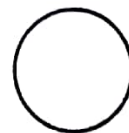

تا به وېل چې مړه ژوندۍ ستا يمه
خو داسې کوي مجبوري دې وي نن
فرېم نه چې تا زما تصوير لري کړو

خه اوشو خبر دے که می پشرفی نه
مانه دی هاغه ورخی هیری نه دی
چی په خنکل به می اوده پرتاه وی

هیره کم عقله می زما بیونی
اوس دچا خولی خوشو کنگدلی نه شای
زما په سر پا سره شر مه کوه

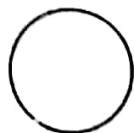

مونن په جامو کنبی نه خائین وپدی
چی دا ده راغله یو ویشتمه صدی
کور که مو وران شو نو پروا د خه ده

اومنه دا خاطر دی جوع لره
ماله په خه سترگو کنبی چتی راگو
ستا په کتار کنبی خو اوس پنه نه

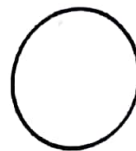
ورته می اووی خیت خه دے ستا
وېل می غواړم چی برینه نه شی شوک
پرتو غاښونه جوړوم لالیه

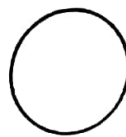
پنځلوکی ناوی خپل خاوند ته وېل
هر خه چی کنبی دابندی نه منم
زه خو خه ستا لاسوته ناسته نه یم

۱۴۰

زړه مې تهق اوچوي چې مېچن کس خوي
شېر يني خبر به شي دمه پکښې خوره
رب به زمونږه دا نېستی غوڅي کړي

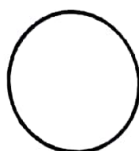
جذبه جذبه دي د ساحل خوبونه
غورځنگ غورځنگ بڼي د شپې خواني ده
سپوږمې په دې کښې هم سترونه کوي

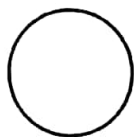
د شپې هوفان چې شي راخوړه زمکه
زه د بې خونده اورکو له غمده
پورته په ستورو کښې پناه اخلم

۱۴۱

سکه او درېښي د نکته قافلي
نکه د کمل وېر مه وېر مه خوړېږم
خوبونه وينم تعبين وناه وېشم

ټوله د زر او زور خپره ده اوس
ستاسو مخونه په چانه شوکوم
خوک د جرگو هډو پروانه کوي

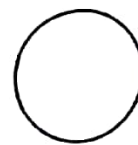
د نوي نسل خومره لوی زړونه دي
د پلار نیکه هډونه هم ورکوي
په اديرو باندې پلازې او دروي

۱۴۲

زوم خپلې خواځې ته څرگنده کړله
بيا به زما نه هم گيلې نه کوي
لور دې مدام ماسره ژبه کوي

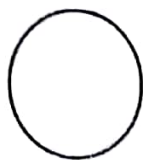
لڼه سر تېزه ده بدخويه نه ده
که دغه يو عېب ترې نه هم اووتو
نوره قسم دے ډېره ښه جينې ده

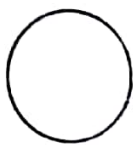
ته هم په پوزه باندې نه پرېږدي چې
زه هم د هائي بللې پرېش مريض يم
زمونږ د دواړو گذاره گرانده ده

۱۴۳

د نمر پيتاوي ته لا ناست نه يم
چې څوک تمبه زمونږ د کور اووهي
اوواني، خان وېل چې ښکاره به خو

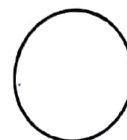
خدائے شته که غم وي که بنادي د کلي
واغوندي پېغلي د رښمينو لباس
په ما د اوسپنو نينې اوچچي

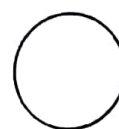
په بي اسرو پورې خندا مه کوه
بس کړه د خدائے نه لڼه ويره اوکړه
د چا ازار دې چرته اونته وهي

۱۴۴

زړه به اخر څنگه زما شي په خاڼه
سر کله او خورم کله نيم پاتي شم
سپوږم په يو مقام ولاړه نه وي

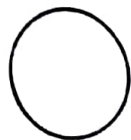
خه ناروا د فاصلو دهوکه ده
چې يو ساعت يوازې کېږمه نو
زه په خپل ځان هم بدگمانه شم

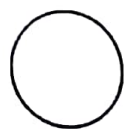
نيکاري چې خاورې مې په سر اړوي
زه ورته نيم نيم پاتي کېږمه نه
او لا مېوه مې هم نيولې نه ده

۱۴۵

دې کېنې څوک لاره د منزل اوسوي
گوره څنگ کېنې بيا په نيمه شپه کېنې
د اورکو قافله لوت کړله چا

مونږ ځکه سر باندې خپې گرځوو
چې د صحرا شپه يې باوره شپه وي
پېرې د بجای شي د باران شپه شي

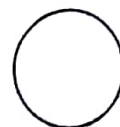
باران شېبې شېبې وربښي مگر
اورونه بل دي د نخت په اونو
بيا چرته تندر په څنگ پرېوتنه

۱۳۶

داسې كه شاخكي شاخكي كېږي كېږي
دا تنديغرت زړه مې اور اوڼه كړي
شابه شېبې شېبې راوورېږه

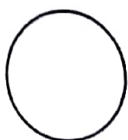
د خدای کارونو کېږي څوک څه اووایي
ماچې ئې طبعي د خوږ و کولې
د کرېلې نه هم ترخه اوخته

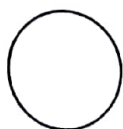
یسه په هر ښکلي مین شېریني
واړه رنگونه چې راټول شي په حاکم
ترېښه د نمر سپینه دنا جوړه شي

۱۳۷

بیا چرتاه پېغلي ستومانۍ اوباسي
مکني نو داسې چرتاه شوې نه وو
د کور غنچې او د چينار اونو کښې

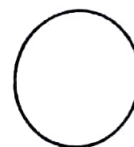

وايي جولي بدې تر څو خالي وي
کله ونه نه کېږي انګې کښې زما
ما چرتاه شاړ کوهي ته او غورځوه

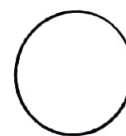

زما ژباړې د زړه تاو کموي
د پشکال خوږ چې سپوا شي کله
پېغلي څاري د بارانونو لارې

اوسپاري خلق سرو ليو ته د ژوند
راشي بيا يو ساعت له نه اودرېني
نبکلي، زمونږه د وطن سپرلي دي

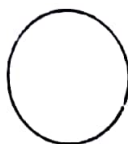

له جنگه ورستو ئې پخلا کم پدي
سر مې ماتېږي ښونه نه شمه
يوه سپرېن کولې خوراکه کنه

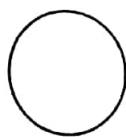

پېغلوکې هر قدم په خيال اخله
ستاچې له سره لويته پرېوته
راله بجایه سخته چټکه راکړله

ښه سمه دمه وي کارونه کي
خو د شهلا زړه کېږي خه غلا ده ضرور
ساک ترې سيلی يوسي چې ما اوويني

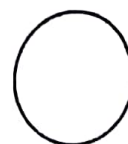

د زړه درزا راله په خاڼ اودروي
ټک ټک چې اورم دگريال، شپږيني
وايم که ما باندې څوک جزې کوي

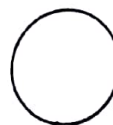

کښې اوازونه مې سنگسار کړي ضمير
وايم که څوک مې په مړۍ غلې شو
پېغلې چې خپو کښې کوښښ وکان او ترې

هسي بي حايه اوس فرياد مه کوه
ستا د سينو غوتي هوارې خه شي
پي چي ماشوم له د فيدر ورکوي

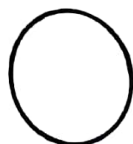

راله حلوا د ناشتي پنجه کړي
بيا راشي غوږ کښي راته پټ اووايي
د سرو ننگي راله جوړه اوکله نه

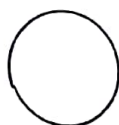

سم له ماشومه چرانونه وژني
په تا کښي خه ناخه تياره خوشته د
خدا ښته له ما سره دي بيا ويره کړه

خني کارونه د چاوس کښي نه وي
هر خه کېد شي لېوني خو کله
مېلونه کښي د انځر اونو کښي

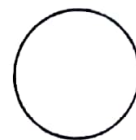
تابيا کومه د يو نوي سفر
اوس به په دي باندې خه زړه خوږ چي
د خوب تعبير مي اپوتله اوخته

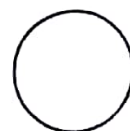
اوبکي مي سترگونه روايي نه دي
دا خو د کلي د گودر په غاړه
قطار قطار پښلي تېلونه کوي

۱۵۲

رب ي ژوندي لره خو سويچ کومه
خلق به خپل مړي اوس چرته اوړي
کلي اباد شو مقبرې وړاني شوي

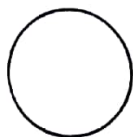
د زړه زخمونه چاته بنایمه نه
پکښې ې شمېر حادثې دي د ژوند
زه د سپرلو رنگونه ستایمه نه

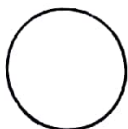
راوړي له ځان سره بهار اوړونه
لمبه لمبه پکښې سوزېږي خلق
بل دي د ژوند په هره لار اوړونه

۱۵۳

مړم چې څوک نوم د انتظار اخلي
په ما به ټول کلي ته اور ورته کړي
نیکلي د هر چا سره لار اخلي

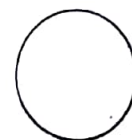
د زړه زورونه لېونتوب اوڅوړل
اوس به زړې خبرې څه یادوم
ټول تعبیرونه رانه خوب اوڅوړل

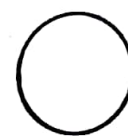
چې زمانه ټوله په خوب اوده شي
ترینه راپورته شي سازونه د ژوند
د کلي شاو ارهې کښې څوک دېره دي

۱۵۴

زما تصوير ته ٻي ٿرڻ و ٻيل ٻي
پي ڏ مرغي ٻي دره هم راوي وو
ا ڏ انگر ڪله ٻي چرته به ٻي

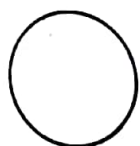
خه زورور دي مشران ڏ ڪلي
ٻي ڏ لمن داغ ته ٻي ڪوتي نيسي
او نيله لار راته بنودل نه شي

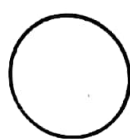
مر نه شم خاڻ ڏ ڏاڪه ڏ ڏاڪه ڏ ڏاڪه
تاوده ساڙه ڪه ڏ ڏوند ما اووهي
زما به ڏبل نمونيا شي ڪلي

۱۵۵

شپينه ڪوئي ٻه تندي راوي
واڻي رنبتيا رنبتيا خبره ڪوه
ستا ڏ جامو استري ٻه خه ماته شوه

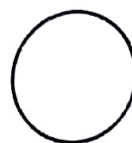
ٻي شماره داسي رنخوران شته دے ٻي
تمين ڏ جنس او ڏ جمال نه ڪوي
اوواڻي ٿول خوند ونه يو رنگي دي

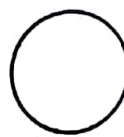
ستا ڏ بنايت ڏ فرپونونه زار
خو لن ٻي پڻ ڏه ٻي ٻي ٻي ٻي
ما ڏ بيودي ٻه ٻي ٻي ٻي ٻي

۱۵۶

خپلو همغولو ته شپږينه والي
سرتنه يې خبر شه خوباورې شي
رغېږي نه د پشكال لېوني

پوزه دي پرې نه کړې د قام لېونۍ
درنه په لاره مېرېدلې نه شم
ته د واده نه پس هم سمه نه شوې

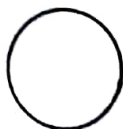
پېغلو وېل مونږ ته گناه نشته دے
چې دخپل کور ورونه بند شي په چا
نو خامخا چا سره لار اخلي

۱۵۷

يې د نازونو لوبکي شپږيني
خان چاله ورنه کړې په لاس لوبه
کړې د لكونه به دي ټول والوي

وايي کيکاي دي په سر سترگو منم
مانه بېلا وېرې غلطي شوي دي
خو لاس چې مات شي خپل غاړې لږ شي

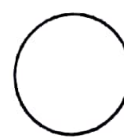
مياندي په داسې پېښو پورې شه
پاسي پرې تور سري او تختوي
بيا يې دخوښو څوک تپوس نه کوي

۱۵۸

ددې خبرې خه جواز خو به وي
خداي شته چې چا د چانه غلا کړېږي
د باز د جالي نه تپوس الوچي

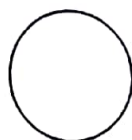
خداي شته خبره به صفا کومه
دا خو بېخي بي انصافي ده کنه
اوس چې د ورور تېلوکني خوښدي سوري

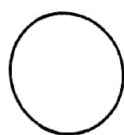
کورکني ساتل مرغ زرين بڼه نه وي
هېچ بيا له خپله خانه نه شي خبر
بېخي راپاسي خاوندان قتلوي

۱۵۹

تېښته له خپله خانه خله کوي
پرېنډه د سر سپوري دي مه ورکوه
خداي شته د کور اوږي څوک نه پرکوي

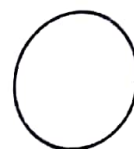

زکه به ولي په ما تگه نه وي
چې ستا چينار چينار خواني شېرېني
تل د اسمان سره خبرې کوي

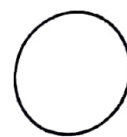

داسې بي واره مې ساکافي نه وي
خو چې کلونه نارنجان اوښي
بيا مې سېزي ستاد بدن خوشبوئي

زۀ دې له مخه تېرېدلې نه شم
هرڅۀ ته ستا له پاره غاړه بڼدمه
بس کنه لار راباندې مه جوړوه

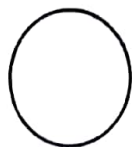

په مړو حساب دي تماشگر دحسن
ستا د نظر تاوې چې اووهي نو
د کيکدانو اوښي چېرې اوښي

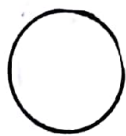

ستا نرمېدو راکښې سختې راوسته
چې را روانې دې شوې اوښکې په مخ
کافي اوبو شو او اوبو کاسه شوې

په څۀ ناترسې اوږدې يمه
واښي که بل چاته دې اوکاته نو
ستا کپړې کښې به اوبه اوځمه

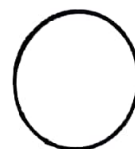
خوښه دې خپله ده خوياد اولره
چې جواگرو سره مينه کوه
نو خپل عزت به هم په داو لگوي

مينه کوو خو مينه پېژنو نه
ته د هوا په اس سوره الوځي
او ځان له برمه غورځولې دے ما

۱۶۲

بره د ستورو او سپوږمۍ وطن کښې
مینه د مارخپه ده شېرینې زما
لڼه په خیال گرځه سرتوره نه شي

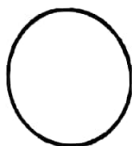
اووايي گرانه! پښتانه پغلده يم
يو د ناموس سودا مي ماته کوه نو
هرڅه به ستاله سره زارکمه زه

چې خپل لوظونه ورته ياد کړمه زه
خبره واپوي شپېلۍ کښې وايي
مور مي ناروغه ده بابا خبروم

۱۶۳

اووايي ژوند دې شوکيدو اوخوړو
په نيمه شپه چې اوبه خورله مي نو
خدا لگو زما له زړه نه اور پورته شي

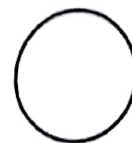
سترگي به خاورې د پښلوکو ورشي
د شپې په هر پارکښې چرکمان پاسي او
ځانگو نه پړي وهي بانگونه وايي

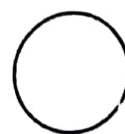
بنکلي مي لاسونه کړي ژباکښې وايي
ته چې زما گناه په سر اخلي
دغه نيکي به دې مدام يادوم

۱۶۴

رَب دِي پِه دِي خَبَرَه ما مُنْدُ نِيَسِي
پِيغاي دُ بِنار داسِي پِيكِه پِيكِه دِي
لَكِه چِي خُوند تَن بِنَه اويو اوږدِي وي

مَنم خَبَرِي زما عادت نَه دِ دِ خُو
چِي پِنَتَنِي پَكِنِي لَغَرِي گَرِي
اور دِي دُ صَدَر پِه بازار پورِي شِي

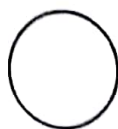
نور به عذاب خَه ناز لِينِي پِه مَوِين
پَكِنِي تَوَر سَرِي چِي سَر تَوَرِي نَشِي
بِيَا پِه بِنار كِنِي خُوكِ عَزَت نَه كُوي

۱۶۵

شَسَن ياي اوشَه خَواري بَد دُ مِيَاي
بازان كِه لَدِي چِرَتَه اوورِينِي
نَو هَوَا كافي مَو دُ جِم يَغِي شِي

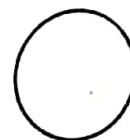

پِنَتَنِي بِنَجِي خِيَل خاوند تَه اووږل
گَدانَه اَكِه مالَه دِي پَتَلون راورو نو
پِه دوه ميلَه تَوِيك بَد خَان اوولم

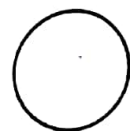

دَرَنَه واده بِنَجِي شَه اووږتَه
جَووږِي خاوند دِي زَوَرَد اوختَه
تا خُو دُ بَوِي نَه بِلَاغُونَتَلَه

بيوه سپڻعلي تجربه ۾ اوشوه
اوس په کم اصلو اعتبار نه کوم
خاوره د لوه ډبرانه اخلمه زه

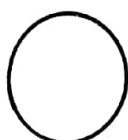

ستا د اوبدو زلفو بلا واخلمه
د ژوند طوفان کښي په چا ملا مه تړه
مار هم پردي لاس باندې نه وړني څوک

د مېت له عظمتونو نه زار
چې د زامنو ۾ ودرنه جوړ شي
مياندي په سپين سرگډا کافي کوي

وايي له لور او خور تپوس کوي څوک
کوي چې هرڅه کوي ستاسو خوښه
زه د پردي ډبران ختمه يمه

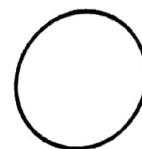

ماتېږي کانه تل په کافي باندې
زه جاري کي چاته وهله نه شم
ورکړي مانه دي ډبران له لتي

زور ۾ په ځان د څو غورځنگ نه کوم
گني په ما باندې د ښار مېرمنو
نن د گډانو غوټې هم اوخوړي

خدا ٺٽه هيمچا ته ملا مته ته ٺٽه ٺٽه
لوڊو او تنڊو ڪه وڙلم نوهم
چرته مڻي لاس چاته نيول ٺٽه ڏس

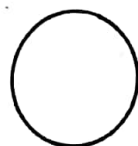

اوس به ڏهان ڇه ڏهنائي ڪومه
هڪه بلا خراب سر ٺٽه شومه زه
شهريني تا سره مڻي ٺٽه ڪري وو

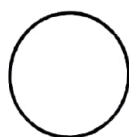

خدا ٺٽو ٺٽو خوند ٺٽي ڏرونڊ ٺٽه شو
ا ڏس ڏس ڏس ڏس ڏس ڏس ڏس
ٺٽو ٺٽه ٺٽه ٺٽه ٺٽه ٺٽه ٺٽه

شهريني ٺٽه ٺٽه ٺٽه ٺٽه ٺٽه
ٺٽه ٺٽه ٺٽه ٺٽه ٺٽه ٺٽه
ڏا ڏا ڏا ڏا ڏا ڏا ڏا

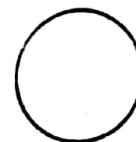

ڏس ڏس ڏس ڏس ڏس ڏس ڏس
ٺٽه ٺٽه ٺٽه ٺٽه ٺٽه ٺٽه
ڏس ڏس ڏس ڏس ڏس ڏس ڏس

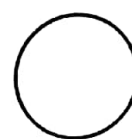

رب ڏي ڏي ڏي ڏي ڏي ڏي ڏي
ٺٽه ٺٽه ٺٽه ٺٽه ٺٽه ٺٽه
ٺٽه ٺٽه ٺٽه ٺٽه ٺٽه ٺٽه

ورسره سېل له د سيند ونو نه خُم
هسې ترې هم زړه صبر و نه شم
او د مهي غوښه بلا گرمه وي

سرتوره مه شي خود ناز مېر مې
داسې طوفان راپورته شوه دې چې
په سينه ورځ خلقونه لار ورکوي

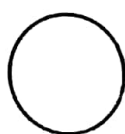

چرت له دغې غمه مې نه شمه
خان باندي ژوند خاورې اړې کړې عبث
په جينکو هېر وځواني رانه شي

چې خه کړې هغه به رېبې مدام
پکېنې نيلا م چرتا ناموسي دې نه شي
پردو پتو کېنې کروندې مه کوه

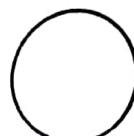

يو څاڅکي وينه راكېنې پاتې نه شوه
توري شپېلې چې كله ما اوليدې
زما د خپو لاسو نه دم اووتله

او خاندي غوږ كېنې راته اووايي پټ
تاته به خان قلقل خان بكارې خو
خلق په تا پېي ملنډې كوي

اووایی تپولی د قمت لوبې دي
خلق لکيا دي سندره کان لوشي او
زمونږه لنگې مېنې پي نه کوي

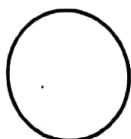

وایی ترخو پورې به زغم تپم
زه درته کور کبې لغړې کومه
خې په کوڅو کبې لوړغې کوي ته

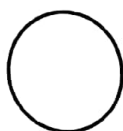

کم عقلي هسې پرېشانده ئې ته
د محبت غسونه بوجه خونه وي
سترگې بنو باندي درنې کله

منم چې کبې محرومي مو دي خو
کله زمونږه هيروشيما نه ده
چې د سپرلو پکبې وږې شدرې شي

مينه اوباسي له زړگو نه ويرې
اوس که اوبان ساتي شېرېنې زما
نو دروازي دي د کور تپې نه شي

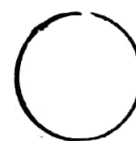

اخريه مرشم که دا حال وي زما
هيټکې مې يو ساعت له نه اودرېږي
آ پوني مې هېشه يادوي

تت چي دي نه شي د بنيست رنگونه
هان زه د مرگ پختوته نيمه خو
لکه د سوي لاس به تا ساهه

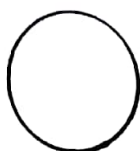

اوايي ټول د اکسين کي دے
هيټکو ته هسي خوشالدي ځله
څوک لېوني نه دي چي تا يادوي

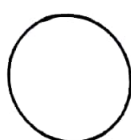

دومره بلا خولي راته وازي شي چي
په ډېره تېره کښي هم هېڅ نه شمه
د کوهي خټه په کوهي اولکي

وار چي خطا نه کړي سينه لويه کړه
څومره خولي ورته اوغورځېږي
خو پليستينې نه رواني اوبه

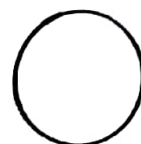

د ژوند له هر ازمنې نه ټېټه کوي
راته معلومه د رقيب توره ده
ما د جبو له ماره مه ويرو

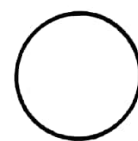

ستا په فرېب کښي څنگه راشه زه
زما د ژوند غرموکښي سرپين شواو
ته لا د نوي پشکال مگيدو ئي

دومره سپواشوه په وطن کښې لوبه
اوس څوک روڼۍ ته انتظار نه کوي
بس په اوسو اوږو ښخوندونه وهي

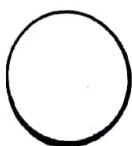

خپله گناه چې ئې منلې ده نو
پرېن ده نور ورته هېڅ غڼه کوه
غل څوک د کوره پورې نه زغلوې

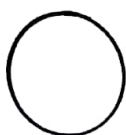

مهربانۍ دې شک کښې اچوي ما
بيا دې خه کنده کنتلې ده جوړ
راته چې خاندې او شپېلۍ غڼوي

زما د زړه درزا بې حايه نه ده
ستا په وفا باندې شکمن نه يم
خو مطلبې په خټه اور لگوي

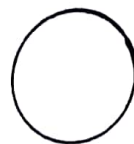

رب دې دروغ کړې خو ویرېنمه زه
زما احساس داسې شکن غونډې شو
جوړ په دې کلي کښې چينې اوچې شوي

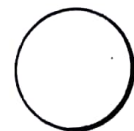

وېل ئې رب دې پکښې خبر واچوي
نن راته زړه داسې کچه کچه شو
لکه هاکی چې څوک اومه اوکوټي

واي له هر چا په ماگران دے ولي
زما چي نه مني نو خه اوکړمه
رب دي ي مړکړي چي ترې خلاصه شه

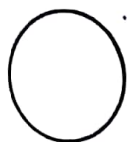

چي مې په زړه باندې تياره راخي نو
سرکړي سرتور لوپته او غورخوي
واي را اورسېنې پيره بابا

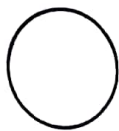

را باندې خوا د خلقو مه بخوه
مونږه چي خپل منځ کښي جگړه کوو
خدائے شته د وېرو پکښي غوا ننگ شي

کومه گناه ده چي ي خلق کوي
دا د وطن په خاوره خه شوي دي
چي د چينار اوښي له مونږه اوځي

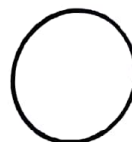

رب دي کانه کړي د شيطان غوږ ونه
نيه په مړه کېږه مې تېر ماسخوتن
په گل ورينو لېچو خوب کړه دے

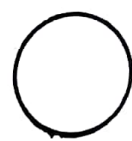

پرېن ده زما په کار کښي کار مه لره
ښځي ما خپل سبي ته پرېن ده گڼي
تا به په درېو کانو طلاقه کړمه

شهريني ما باندې احسان مه کوه
زما د زړه زخمو نه نه رغېږي
خو چې گزک نه شي پر سوب اونکړي

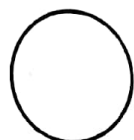

لاس ي تگ شوه د خاوند د خکه
وايي که ماله ي نکي جوړه کړه
خولي ته به چونک غاوري ورواچومه

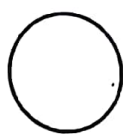

لکه غوټي ځان کښي راټوله اوسي
لا دې د ژوند زهر گوټلي نه دي
خکه دې زمکه باندې خپي نه کلي

خدای شته چنگونه خوښومه نه خو
ددې خبرې ضمانت خه دے چې
زما دښمن به په ما ډز نه کوي

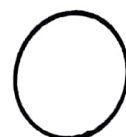
له دې نه لويه خوشحالي به خه وي
ستا د خاورين وجود بلا واخلمه
اورې کښي واورې شي لمبي ژمي کښي

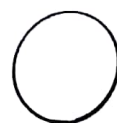
مياندي دې لارې د چوڅاري خو
چې په لندن کښي څوک سبق اووايي
آ به کچه سپښن اودرېږي کله

۱۸۲

زۀ تقانې د محبت پېژنم
شېرينې څنگ کېنې مې وېرېنې څله
پاخه رنگونه په اوبو کېنې نه مې

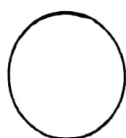
اووانې دومه نادیدکه نه یم
خو اوبې سترگې زمانه چې وینم
د سرو چارۍ په لړمانه منډمه

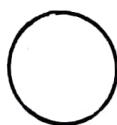
جوړې دستور نوې کوي وختونه
ماخو مېرۍ هم ازارکې نه دے
د کلي خلق مې په خه قتلوي

۱۸۳

زۀ دې له ښکار منې کومه نه خو
هې له تانه یو تپوس کومه
ستا په سرخو باندې زړه نه سوزي؟

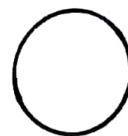
دېر په بې حایه وخت دې اورېلم
داسې لک کل شومه شېرینې زما
که چې بانگ نه څوک یا نګي او شېرې

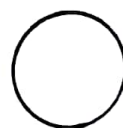
ته به له لوبې نه مړ شونۀ وے
ښکاري! ښکاره بې انصافي دې اوکړه
مارغانو جالو کېنې چي راوړي وو

۱۸۴

خدا ئے شتہ ژبا د زبہ د دېد نامه ده
چرتا مې حق د چا لوتلے نه وي
زما په بسترگو کښې د چا اوښکې دي

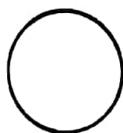
ساه ترې وېستلے شم په دوو گوټو کښې
خو سوچ چې اوکړم وړم سردې اوخوړې
خوک به پليت دنړۍ ته اوس کاني اولي

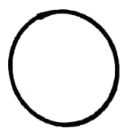
نور د قريب دامونه ما غوروي
زما نظر دهوکه کېدلے نه شي
زه خه دوو مېښو کټه خو نه يم

۱۸۵

زما ددې وهم علاج به خه وي
خو چې کلونه په خندا اووينم
وايم که ناوي د وطن کونړه شوه

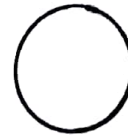

د خدا ئے قدرت د خه به وړمه نه
هغوي په ما کوي دېکې د قتل
خوک چې پچان حان نه شړلے نه شي

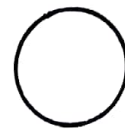

د بي حسي هېرو خه حد نشته دے
زه چې سرکند کړمه د زبہ زخونه
کلونه مراوي شي په شين يوټي کښې

خدا ئے شتہ پہ زہرہ کنبی می ہنچ غلا نشخو
دچم فضا دومرہ خرابیہ دہ چي
خان راتہ ہسی گنہگار بنکارہ شی

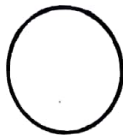

تپوس کوم دی کنبی گناہ چاتہ دہ
ما مشران د کلي ورنی پہ دی
چی زہ د ہر چا سرہ مینہ کوم

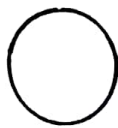

نور زہ انصاف دچانہ نہ غواہ
کہ وس می اور سپد شہرینی زما
واہہ کنبی خولی بہ پہ سوک سموم

شوگ د تخلیق لہ دردہ خہ دی خب
گوتی چي نیسم حادثہ د ژوند
د خونہ رنخور تری فحاشی جوہہ کری

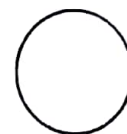

اووایہ باقی پہ تاوان کنبی دی شوک
ستاسو چرکان ہم پہ خولہ نہ نہ لگی
او مونہ لہ ساگو سرہ گوتی اوخورو

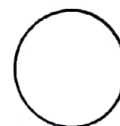

زہر خوارہ دی پہ فضا کنبی د چم
ما د مارغانو ژبی ہم زدہ کری خو
د بیدامنی علاج می ہیچ اوتہ شو

بلا د ژوند ضرورتونه دي خو
چرته جذبې پکښې سنگسارې نه شي
پرېږده د کاهنو تجارت مه کوه

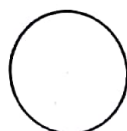

دېرې ېې خونده جينکې دي د ښار
کله چې وخت د امتحان راشي نو
ځان پسې بند کړي د ياته روم وروته

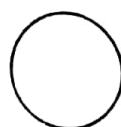

اندېښنې هم وي د الوت لارو کښې
ولې د ژوند د حادثو له ويرې
د باز وزرې خو څوک نه پرېکوي

منم چې ژوند سره دې مينه ده خو
بيا به دې هرڅه نه باور پورته شي
که دې د ښار په هسپتال کېنې شپه شوه

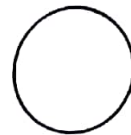

منه ستاسو مرتبه لويه ده
خو گوري پام چې غلطي اونه کړي
مونږه څه هم اوبو راوړلي نه يو

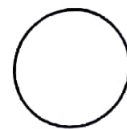

رڼا خو نه وړني فکرونه دچا
خدا پکوپه ذهن ې تياره راوړي
دا بېخ وتلي د بجلی بلونه

يو بسوئي په ډک بازار کښې وېدل
څوک چې وسله باندې مضبوط نه وي نو
هاغه يې خونده وسيلې لټوي

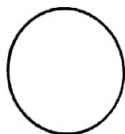

زړه يې يو درز اوکړې پرېشانه شمه
خاورې به ياد کړې دکلونو په سر
دا هواکافي چې وږې خوروي

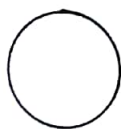

منم فضا يې معطره ڪړه خو
خدائې شته دا حق ورله وركړ دے چا
هوا په خه وېشي وږې دکلو

معبتونه فاصلې نه مني
دا سرحدونه د نظر د هوکه ده
اوبه په ډانگ چا بيلې کړې نه دي

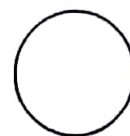
شېرینه وايي که سيلو راغله نو
خدائې شته چې پر مخي را اوغورخېږي
زمونږ دکور تيه وېنو اوخوږه

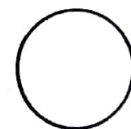
په يو نظر چې به يې زه دمه شوم
اوس راله ټوله شپه زورونه کوي
نو ستومانۍ يې د وجود اونه شي

۱۹۲

پرېنډه داستا د وس خبره نه ده
هغوي د سر په سپوري اور لگوي
څوک چې خشاک له د کور اوني وي

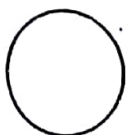
د بد نمېبو په دې وران کلي کېږي
مارغان چې جاني جوړوي شېریني
د طوفانونو علای بنکاره شي

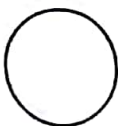
هېڅ پلېنې نه وو د ژوندون خوندونه
چې د اسمان څوکي ته اورسېدم
داله ارمان راغې د خپلې زمکې

۱۹۳

بي له خه وچې راله راشي ژړا
جوړې زما د لاشعور په شپه کېږي
سرتوري پېغلې ماتمونه کوي

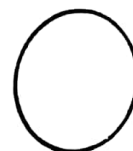
دېرې شلېدلې د رقيب سترگې دي
چې آينه ورته په لاس کړمه نو
د سپي څرمن په ځان راواچوي زر

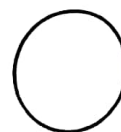
وينه مو جام نه شي واورينه شپه ده
منم شېرینې دېره گرانه ده خو
کټوي پخه کړه د زېتون تېلو کېږي

۱۹۴

بي وسه شوى يم بي ننگه نه يم
په بد حالۍ باندې مې مۀ تېروځ
غونډه كه اوسوزي پټۍ نه بنډوي

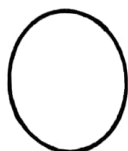
داسې ناراسته كړو د ژوند عېشونو
اوس چې بجلي لارۀ شي سخت اوړي كښې
خان ته بېوزي هم وهلې نه شو

دچا ناموس پكښې جوړ لوټ كړلوچا
چې قافلې پكښې د رنگ مېشته و
هله دكانو بارانونه كښې

۱۹۵

زه تقاضې د مينې بنډ پېژنم
ولي زما هم خه غوښتې شته د
خه خه د لوبوگودا كې خونه يم

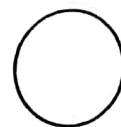

منم چې هېڅ ترېنه سازېږي نه خو
دچا دسر سپوري هم نه وركوي
له تعبيرونو نه خوبونه بنډوي

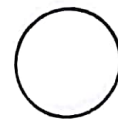

دا تقدس مې له گناه ویروي
راټه چې جخته شي گلرنگې له تا
د گوتې بده بخته جوړه شي

پکښې هېڅ لارې د منزل نشته ده
ترې گېرچاپېر دي د صحرا رېښه
افسان په وړانې جزيرې کښې اوسي

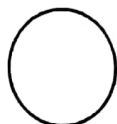

چې ئې زما گرمه گوري اوليده
نو وار خطا پېغلې له خپلې ويرې
د ازغکي اوبه په ما اوڅکلي

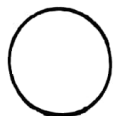

غله که ناست يم خو څو ټکې پر مه زه
ما خاموشي کاږه کولې نه شي
غرونه لاوا شيندي چې غږ اونکړي

زه قدغونډه په چا نه بدمه خو
ينه ته به بښه بد ته به بد وايمه
حجره حیات کښې خلق فرق کوي

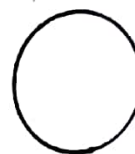

پرېن ده د نېغې بد دي مه وايه اوس
که دي د لاس لاندې ساتلې شوه نو
داسې په سر باندې به نه ختله

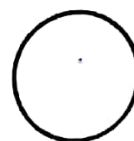

ورته چې وایم بښاسته جينې ده
شېرينه وايي دي کښې شک نشته ده
خو لږه پوزه ئې کږه غوندې ده

شپې چې اوس شاري د سپوږمې پلوشې
ماپه ساحل د خپل احساس لاهو کړې
ستا د بنايت د موسيقي موجونه

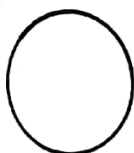

ټکور ټکور به ي زخونه نه وي
چې ي په ټول وجود د ناز مېرمنه
لکه د ژمي د غرې خوره شي

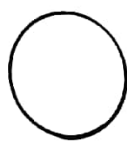

اومنه بد هسې د شپې مه وايه
نمر لا ورمبې خړيکې وهلې نه وي
چې لار کښې لوټ شي د وېر موقافې

وږمه وږمه شي په هوا کښې ورکه
او پانې پانې شي په لار کښې خوره
غوټې چې کله شوه پکښې پاتې شې

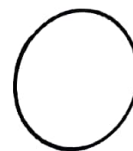

رب به ي روغ کړې که ناروغه يم
د ډاکټرانو دوايي نه خورمه
اوس به په ځان څه تجربې کومه

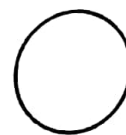

اوس دې ستم ته د ژوند څه اووایم
چې زه د خپلې تندي حال وایم
نو په سيند ونوکښې اوبه اوچې شي

په زړه چاودون پورې مې ځاندي څله
چې لوبه تنده شوه سپوا کلي کښې
د ښار په بېنک باندې ډاکه پرېوتله

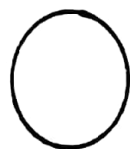

زه به دې زهرو باندې نه وړلم
مخ به له مانه اړولې و تا
نو ما به ساه هم اخستې نه وه

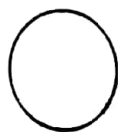

وايي شكونه په تا نه كوم خو
داسې بې وخته چې له كوره اوځي
زه دې د زړه له زوره خلاصه كېمه

شپږينه وايي له نظره به شي
هله قدم ږده له درشله بهر
چې بېلاني درته لوكي كېمه زه

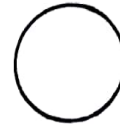
ما به له دې بلا نه څوك خلاصوي
ته چې په نيمه شپه كسې پرانيږي
پېريان راپاسي په ما كټ واړوي

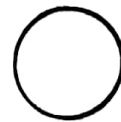
چې هلو ځلو يې هېڅ خوند اونكړو
كونډې وېدل هرڅه په شپږ اوگله
خو رب دې اوس زما خوند اوښخني

۲۰۲

شهرينې ستاگياي په سر سترگو خو
که دې زما دابده ورځ اوښده
درنه به اوښتي د شپې خوبونه

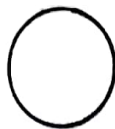
خاغا زهه به خرابېږي زما
لاخو مې سترگې هم ورغلي نه وي
تا د کچه خوبه راپاسولم

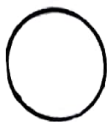
بهر چې نه کړې له درشل نه قدم
چې د دودې د پلار له کوره اوځي
پوه شوه د بنځې جنازه پورته شوه

۲۰۳

د ژوند رفتار لا اوږد شې څوک
داسې په وړاندې زمانه لاره شې
چې آينه دانه وانه لاره شې

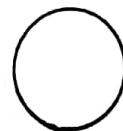
له خپل عادتو اوږدې نه شې خو
اووړي داخل راته غږ مه کوه
بيا به قسم دې داسې کار نه کوم

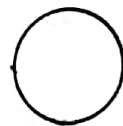
پخه توبه که دې ويستلې ده هم
په پټو سترگو پرې باور مه کوه
پرې که اوسوږي خو ول وي پکښې

۲۰۴

چا درته اوښودلې دا خبرې
چې د پهبانۍ تختې ته ما خپلې
اووايه ستا خوله کښې د چا ژبه ده

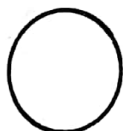
خدایه شته چې کانه جوړپه کور شو زما
مېرمنه داسې لکه کله شوه چې
لکيا ده توت ته بیکيانه وايي

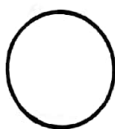
ستا سر ته زه خو يادېدې کلي کښې
نن دې د چا سترگې ليدلې دي چې
د پوکښې نه دې هوا وځي ده

۲۰۵

اوس راته خاندې چې مې سر غوڅوي
ياد کړه چې ځان به مې له ټوټې وژه
نو تا به کړيکه کړې چې غرقه شومه

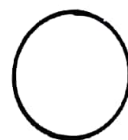

مردار خواړه وي د ذلت سره مخ
رب نه د باز غونډې فطرت او غواړه
پېښه ده د بل په نېرۍ شخوند مې وه

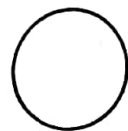

توره راواخله سر پرې غوڅ کړه زما
که د جابر سلطان په وړاندې چرې
حقه خبره ما کولې نه شوه

خدا ٿڌو ڇي ساهه لاله تياره ڏوبوي
شبع له دي غم وڙهي ده ما
د پنگانو خون راپوري نه شي

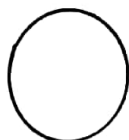

د خيل ماشوم خيال به ٿي نه سائو
ڇي رب تر ٻي واخست نو اوس هغه بنه
هان سره غيڙ ڪئي ڪو ٻي ڪرڻو

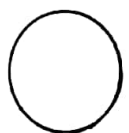

بي شڪه هان بنائي شريفه وينه
دا درته نه وائيم ڇي بددي اوو
خو د يو لاس ڪوئي هم فرق لري

وار مي خطا وي ڇي قيامت رانه شي
خو ڇي چا پهره اڌانونه واورم
زهره مي قرار شي په سجده پرڻو

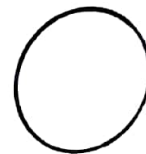

زه عجا هديم د اسلام اومتي
ڊپر ڪنهن ڪاريم خو ڪه وخت راني نو
زما د توري زور به هم اوويني

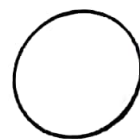

سائينس د ڪنهن تضادونو ڪنهي ورڪ
ڪه مرحله د اختلاف راني نو
په پتو ستر ڪوبه قرآن پسي هم

کافي رے دومره اطمینان مائره
چي مظلومانو سره مرسته کوم
او د ظالم مری ته لاس اچوم

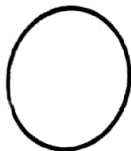

ما کښي ښکونځي خرابي دي منم
هېڅ د خپل ځان زه صفائي نه کوم
خوږب دي نه کوته اوس پام کړي زما

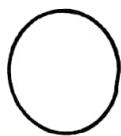

توبې اوباسمه توبې ماتوم
بلا کمزورۍ يم بي وسه یمه
رب ته زاري کوم چي ما اوبغښي

يم بت شکن بت پرستي نه کوم
له انسانانو په خه طبعي اوکړم
زه لا اله الا الله وایمه

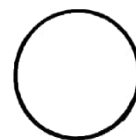

نن راته جېل کښي یوقېدي اووېل
هره خبره باندې سوچ وي پکار
توکلي لارې خولې ته نه راځي بیا

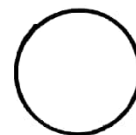

تا چي ډالۍ کړي راوړس د ميني
د هغې پلار په رنگي حال شو زما
چي ناوې نور ورته په کورناسته وي

بڻ خو د عقل نه هم کار اخله
اوس چې په گوره باندې مري دښمنان
خپله ي زهرو باندې اووژنه

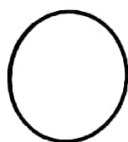

زه د انسان بي حرمتي نه کوم
خو چې وينا د پېغمبر رد کوي
نو کوڅه د ب سپي ترېنه بنده کومه

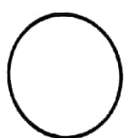

د سياسي رهنا ژوند خاورې شه
د امرسي خوندې په خوله کېنې وي لا
يو زوراور ي بي نېټې کسه کړي

اش پرېوځي په ماحول د گناه
د ښار له خلقو جوړ غېرت اووتو
دوه از مري يوه پېچرې کېنې اوسي

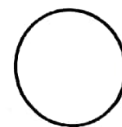

موشکافي دي ي په شپې اوکلي
چې شريعت سره په لاره نه ځي
بيضي زه داسې تصوف نه منم

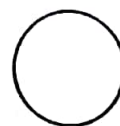

څنگه وي نوره د ايمان کزوري
رانه چې اوس د جېمي مونږ شي قضا
زړه کېنې زره هم ملاسته نه شم

بېخي صفا خبره اوکړمه خو
کښې مطلبونه ترې ياران اخلي
چاته له وږي اوس سلام نه کوم

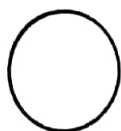

کښې بناسټونه يې په سترگو کښې وي
خو بې داسې يې راځي داسې کړي
که د ناوې مخ په اور اوسوزي

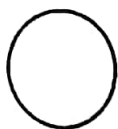

بې حايه ضد دې داسې رڼ مرېز کړم
که بېد بخته پښته پېغله چې
له ډېره سوخته خپل بگړي ماتوي

هېڅ ترې نه طبع د انصاف مه کوه
چې عقیده يې جوړه شوې وي دا
جنگ کښې روا شي ناروا کاروند

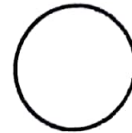

زه پخپل کور باندې تېر اوښه اوس
هم يوه لار ده هره ورځ پرې ښه
خو روزانه راته څه رې بدوي

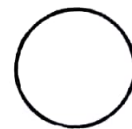

وېل يې داسې څه خبره نه وه
خو هېڅ بې هڅه چې رابړې شوې په ما
تا جوړ مې پسي شولې څکلي دي

مأه وايه، نه پته پته نسر په گوته
راسره داسې گوته تا اوکړه چې
په غړېدلو سترگو هڅه نه وينم

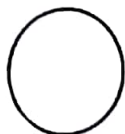

د تکلف محتاجه نه ده، مينه
وس چې دې نه رسي زما لېونۍ
تاوده ستونه راته څله کوي

که ې په کور کېنې هېڅ درک نه لکي
خو چې مېلمه راکړه راشي نو بيا
ورله خپل ځان حلالوې شمه

بلا خوندونه به پکېنې وي منم
خودا د مينې سپکاوې گڼمه
تنده د کله په پرځه نه ماتوم

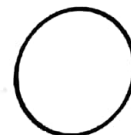

اوني په دغه غم کېنې ځان اوخوړه
زما پخې مېوې به دې موسم کېنې
د چا سپرو جولو ته ځان غورځوي

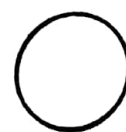

خپله لمنه په ځان مه اړوه
دا ته چې بل بربنډوې اوسنه
ستا به له سره هم پټکې پرېوځي

اووايه بناده ورځ به خه اوويني
چي دوه پسي دا پستانه اوکوي
توله شپه چي ککړوي حجره کني

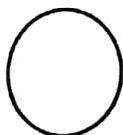

زار د بناريانو له نرمي نه شمه
بنځي ي دوسره په سر اوختلي
اوس ترې پټي له لوبښه هم نه موي

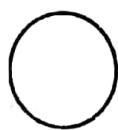

لکه شيشه ي زړه زړه ذره ذره شي
د شپي چي پاسي د رڼا قاتلان
په کانونو اولي د کوڅو بليونه

دا بي نيازي د محبت اووينه
وايي د لوبښي نه دي مړه شمه خو
رانه به بنار ته مزدوري له نه شي

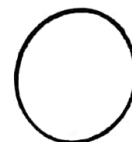
د نرخه مه اوځه د کلي اوځه
ستا مجبوري بي خايه نه دي منم
خو څوک په چم مالت کني غلانه کوي

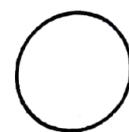
پي چي د تي ماشوم له نه ورکوي
ته ځان ته مور په خه خبره وايي
سپي هم چچو له خپل شوده ورکوي

۲۱۸

د سائنس دا معجزه هم اوویني
مياندوته داسي ستنې اوگوي
چې په بچو ورله زيږه راولي

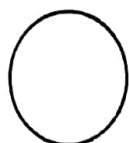
چې ئې په ټي وي اشتهار اوکتډ
وېل ئې دا په بڼو مېر ظلم دے
دوو نه سپوا بچي راوړلے نه شم

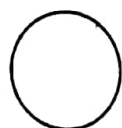
دخدائے کارونو کښې څوک څه اوواي
زما نظر چې په لټون و د چا
اوس مې په سترگو باندې بڼه نه کي

۲۱۹

هسي بي حايه خوشحال بې په څه
ما چې ترياقي د محبت څکله دے
د ماد په زهرو باندې نه مرمه زه

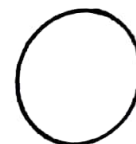
کور رانه ورک دے او د ژمي شپه ده
ستا د نظر تاوونه هم سارډ دي
دا بي حسي مې چرتکه کاڼه نه کړي

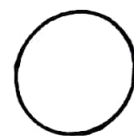
سترگي په دې کښې څه مړې شي دچا
چې سپر اوږه ځان له پيدا کړمه زه
نو د کارغانو سپل راټول شي په ما

۲۲۰

دُ چا په نه غوښتلو هېڅ اونه شو
دُ دوو په تېر کښې ئې نش اوزېږول
خانداني منصوبې غرقه کړله

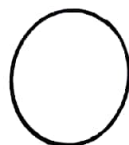
دُ احمقانو خه لکي خونه وي
وايي خوشحاله کورنۍ هغه ده
چې ماشومان پکښې غوږ نه کوي

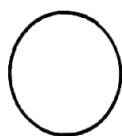
چرته دُ يو لاسه خټلې دے پېر
تا چې په خپو نکرينې پورې کړې
زه به دې هم تپوس له در نه شمه

۲۲۱

سر ترې قلم کړه ورته گوري خله
له دې نه لويه بې ننگي نشته دے
پلار چې را پاسي خپله لور خرڅوي

دُ پښتو شمله به نه تپېتوي
خبره ستا زما تر منځه ده او
ته دُ بېگم نه مشوره اخلي

رښتيا وينا به په هر حال کښې کوم
سترگه زما دُ هېڅ نه هم نه رږي
په ما توتان خله ځنډې شېرېږي

۶۲۲

وہن مبارک درتہ دُ لوکے وادو شدہ
خوستا د سپین سر نہ قربان شم ابی
بسی نہ میانندو نہ ہی شوکوی

هر خدای و خو تا بام چون نہ کوؤ
راتہ پہ شا جا تو پو لے ہی جور
داسی ہی خولی پوری دی ہے اوترو

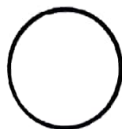
در سر دا خبرہ نہ منہ
کہ زہ دے تور دے نہ دنیا زاهدہ
نو بیا د کور سفیدی خلاء کوی

۶۲۳

شوگ د فطرت لاری نیولے نہ شی
زغم ہی سدوا شی تاتہ بندہ پتہ دہ
گردانی شہلا، آتش نشان شی غرونہ

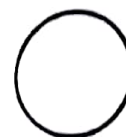

نن ہی می شونہی درتہ اوچیلای
وہل ہی خیل علاج پہ وخت وی پکار
ستا پہ مانغو کبی جور چینی شوک دے

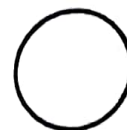

شوگ تر بنہ سمہ ورخ دیدے نہ شی
راغبہ ہی اوہکو پہ رخسار خوارہ کپہ
بنکاری ہی بیا جاتہ اوبہ خروہ

دُش دا دِوے احسان به خُوک هېر وې
لا جينکو دُ شو کالو نه وې
دُ پښتوب غورخک ي ملا ماته کړې

چاله هم نه ورکوي خاے په زړه کښې
په صفایې باندې ي مه تېروخه
هېرو خپل مخ د اړينې نشته دے

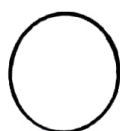

سرکه مې غواړې نو په خود کښې اوسه
که سيادې دې په خان راوستلې
سر به هرڅه تاه ورپه خولې کېړه

زه حادثو را ژوند دې کړے يسه
رانه چې لاس د مينې را ښکلو تا
د سيند چپو راله پناه را کړه

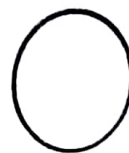

ته خپله لور خور قېمېزه گڼه
خو ماڅه داسې اورېدلې دې چې
خپله برجو له پردې باټه ښه وي

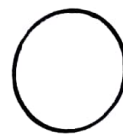

د ژوند په هر پړاو تنور ليه دے
د بارانونو انتظار مه کوه
چرته ورپه غرغډه اوښکړې

راته ئې مە وىستە خېرى پرېدوۋە
يېتىم كە ۋېرھەم خدائى خوشمالە كېرە
خو ۋ ژېرا عادت تېرى اوسنە وتو

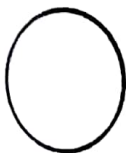

چاتە ۋ سېي سېي نظر نە كوي
ھسې ئې ھاىە پرې ھان مە سېكۋە
كانە ھنە دروند وي چي پروت وي پەخا

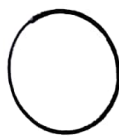

ۋ حقيقت زھەر گوتاي دي ما
زە خو ۋ خوب دنيا كېنى نە اوسمە
پېغلە پە شە غېرە كېنى زوۋە راكوي

ويني ئې اوڭكېي زما ۋ وجود
ما ۋاكتېرانو باندې مە گېرھوي
رب دي ۋ خوي لاړې دارو كېي زما

زە بدگمانە ستاپە مينە نە يم
خو څنگە زده كېم ۋ راگونو ژبە
مزدور غريب ۋ لوږې غوږ نە وينې

شېرىني دا يو اعتراف بھ كوي
درد ۋ خندا پرده كېنى مە پېتوۋە
خلق ۋ مات دوبيي اواز پېشني

دُ شاعر چاپ کتابونه

۱. دُ رڼا سپوږي، پښتو شاعري (چاپ ۱۹۹۱ء)
۲. هم ائينون کي قيدي، اردو شاعري (چاپ ۱۹۹۳ء)
۳. سترگو کښي خوب د چکو دريا تي نه شو
پښتو شاعري (چاپ ۱۹۹۶ء)
- پروې ايوارډ يافته چاپ کريم بخش ايوارډ ۱۹۹۶ء
۴. راتنه غوږونو کښي بنگرې شرنکوي
د پښتو هايکو مجموعه (چاپ ۱۹۹۸ء)
۵. گرفت، اردو شاعري (چاپ ۱۹۹۹ء)
۶. کاني د کمل په لاس کښي خوندي نه کوي
د پښتو هايکو مجموعه (چاپ ۲۰۰۰ء)

ناچاپ کتابونه

۱. وايه زما د خوب تعبير به خد وي
پښتو شعري مجموعه
۲. رضا همداني شخصيت اور شاعري، ايم. فل مقال
۳. بيبا کڼي اظهار، د اردو تقريرونو مجموعه

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library